

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

NR. 7-8 . AUGUST 1956
11. ÅRGANG

UDGIVET AF
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—16).
Telf.: Om dagen Minerva 1336 om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.
Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Sortedamsdosseringen 3, Kbh. N.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, Kbhvn. Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Seminarieforstander, cand. mag. Paul Holt, Aarhus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Aarhus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffslunds allé 80, Charlottenl.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Aarhus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsv. 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Aarhus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Fabrikant Poul Møller, Skive.

Læge Børge Næsted, Sadolinsgade 9, Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Randers.
Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Prokurist Otto Schmidt, Kolding.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—16) Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Hak Jørgensens Bogtrykkeri, Ejby pr. Glostrup. Telefon: Ejbylille *481.

Carlo Wognsens forside-tegning er en gengivelse af Utzon Francks relief til 4. Maj Kollegiet i Aalborg — (Se iøvrigt side 192 øverst).

E. SONNE-HANSEN
A/S
Nexø

NEXØ & OMEGNS
PAKHUSFORENING

NYKER BAGERI

Poul Andersen
Blikkenslager Gudhjem

NORDBORNHOLMS
TURISTBUREAU

Sandvig
Telf. Allinge 1

GUNNAR LARSEN
Ford forhandler
Rønne 804 Nexø 21

AAKIRKEBY
ANDELS-FODERSTOF- OG
GROVVAREFORRETNING

KNUD JENSEN
elektro installatør
Telefon 152 Aakirkeby

RØ SAVVÆRK
OG TRÆLASTHANDEL
A. Hansen Tlf. Rø 100

J. P. SCHOU
Hotel Boderne
Aakirkeby . Telefon Aaker 33

BØSTHØJ ANDELSMEJERI
Aakirkeby

GUDHJEM OG OMEGNS
SPARE- OG LAANEKASSE

HOTEL JOMFRUBURET
Hakon Nielsen
Almindingen

29. AUGUST 1943

HAMLET-PRINS AF DANMARK-
DRØMMESYGE NAR,
LÆNGE HAR DU TØVET,
FØR DU GAV DIT SVAR:

VAR END HÅNDEN LAMMET
AF FORRÆDERI,
ENDNU ÅNDEN FLAMMED
UNG OG VILD OG FRI.

ENE MIDT VRIMLEN,
TAVS OG INDADVENDT,
MEN MOD STJERNEHIMLEN
STIRREDE DU SPÆNDT.

INGEN KAN DIG RÅDE,
TVIVLER UDEN TRO,
HIMMELRUMMETS GÅDE
SPLITTED SINDETS RO.

DU MÅ TØVE, STANDSE,
MIDT I TVIVLENS NØD,
VENTER FÆRENS KRANSE
ELLER MARTYRDØD.

HER DET IKKE GÆLDER
LØN OG VEDERLAG,
SEJREN IKKE HELLER
ELLER NEDERLAG.

SELVE DET AT VÆRE,
DET STÅR NU PÅ SPIL
LEVE UDEN FÆRE?
DØ FOR DET DU VIL.

HANDLE ELLER TÆNKE -
TIE ELLER SLÅS?
BRYD DIN FANGELÆNKE,
BYD DIN FJENDE TRODS!

TVUNGET UD I HANDLING
GRIBER DU DIT SVÆRD,
ENE MÅ DU KÆMPE!
HERSKER UDEN HÆR.

DU KAN IKKE VIGE,
VÆLGE KAN DU EJ.
PRINS AF DANMARKS RIGE -
DER ER KUN EEN VEJ

OLAV HOLST

A. E.

RØNNE

EMIL ANDERSEN

revisor

Vestergade 20

Svaneke

SVEND HENRIKSEN

urmager & guldsmed

Aakirkeby

W. AAGESEN

Borgmester Nielsensvej 96

Telefon 1182

Rønne

JOHS. LUND

Snedkerforretning

Østergade 43 . Telefon Rønne 644

Aktieselskabet

DANSK DAMMANN ASFALT

Rønne

ZONEN

Rønne

Neksø

SIMON MADSEN

Rønne

DE BORNHOLMSKE

ARBEJDERES

BAGERI

AAGE HEINØ

malermester

Rønne

FERDINAND JØRGENSEN

Østergades Automobilforretning

Rønne

FLEMMING JØRGENSEN

Gudhjem Manufakturhandel

ØSTERLARS BRUGSFØRENING

Telefon 5

M. A. KRISTENSEN's EFTF.

statsaut. skibsmægler

Telefon 171

Hasle

C. DROST

ALLINGE MESSE

MAX M. JENSEN's

AUTOVÆRKSTED

Hasle

Tlf. 174

ANDREAS THOMSEN

Hasle

ANDR. KUHRE & SØN

Møbelsnedkeri

Rønne

Tlf. 258

Andelsmejeriet

VADDAM

Svaneke

Besøg:

BRÆNDEGÅRDHAVEN

Svaneke

STENVÆRKSEJER

ERNST PETERSEN

HASLE

FRYDENLUND BYGGEFORRETNING

og TRÆLASTHANDEL

Haslevøj

Telf. 1511

Rønne

A/S MICHAEL ANDERSEN & SØN

Rønne

AKTIESELSKABET

BORNHOLMS KUL-IMPORT

RØNNE

AKTIESELSKABET

DAMPSKIBSSELSKABET

PÅ BORNHOLM AF 1866

BORNHOLMS ANDELS-MASKININDKØB

Rønne . Telefon 1314

Samlet henvendelse fra tidligere k-z-fanger til regeringen

Man ønsker forhandlingsret overfor ministeriet

Buchenwaldklubben

*Besættelsestidens politiske
fanger i Esbjerg*

Dachauklubben

De erhvervshæmmede fanger

Horsørød-Stutthofudvalget

Kammeraternes Hjælpefond

*Landsforeningen Gestapo-
fangerne og*

Theresienstadtklubben

har været samlet til møde i Admiral Gjeddes Gaard den 18. august. Ved mødet blev det eenstemmigt besluttet at nedsætte et fællesudvalg, hvis eneste opgave er at varetage besættelsestidens fangers interesser.

Det er udvalgets ønske at bistå regeringen i dens bestræbelser på at opnå det gunstigste resultat af henvendelsen til den tyske regering om en rimelig erstatning til besættelsestidens fanger.

Vi udtaler som vor opfattelse, at ingen økonomisk erstatning fra tysk side kan opveje de lidelser, danske fanger har gennemgået i tysk fangenskab og at intet beløb kan erstatte tabet af dem, der faldt i kampen og dem, der mistede førlighed og helbred. Men vi finder alligevel, at det er rimeligt, at der ydes de danske fanger og deres efterladte erstatning i samme omfang som den, tysk lovgivning hjemler ret til for tyske statsborgere, idet en sådan erstatning dog i nogen grad vil kunne mildne kårerne for et stort antal af de hårdest ramte.

Samtidig tillader vi os at erindre om, at man først nu har et

nogenlunde overblik over skaderne, idet disses art og årsag var så specielle, at man ikke i den umiddelbare efterkrigstid havde mulighed for at bedømme dem rigtigt.

Vi udtaler vor største anerkendelse af det arbejde, der hidtil er udført fra de danske myndigheders og lægers side for at finde frem til en retfærdig løsning af alle spørgsmål vedrørende besættelsestidens fanger og deres efterladte og nærer den største tillid til, at regeringen også fremover vil medvirke til den bedste løsning af disse spørgsmål.

Udvalget tillader sig herved at rette henvendelse til Udenrigsministeriet og Socialministeriet om at blive anerkendt som det kompetente mellemlid mellem regering og besættelsestidens fanger og anmoder regeringen om at holde udvalget underrettet om alle forhold af betydning for fangerne.

Udvalget tilsiger regeringen al mulig støtte i alle spørgsmål, der antagelig bedst kan besvares af tidligere fanger og vil altid stå til rådighed med alle oplysninger, ligesom det vil påtage sig at bringe alle oplysninger gennem fangebladene Pigtraad og Gestapofangen.

Der er nedsat et snævert arbejdsudvalg med arkitekt *Kornbeck* som formand og med adressen: Kammeraternes Hjælpefond, Admiral Gjeddes Gaard, St. Kannikestræde 10, K. Alle henvendelser bedes rettet dertil.

KZ-fangernes helbredstilstand

På den nordiske medicinerkongres var noget af det mest interessante den 26. juli de to danske læger Eigil og Jørn Hess Thaysens redegørelse for undersøgelser af KZ-fanger, der har været udsat for at sulte. De to danske læger erklærer, at 10 år efter opholdet i KZ-lejrene lider mange af fangerne stadig af forskellige sygdomme, således dårlig fordøjelse og hjertesygdomme. Nogle af dem har fået psykiske skader. Mange er blevet invalider af disse grunde.

Det er meget påfaldende, at der i talrige tilfælde er gået lang tid, inden sygdommene viste sig, efter at de pågældende var sluppet ud af lejrene. Men nu så lang tid efter er 20 pct. af fangerne stadig skadet af deres ophold der, og 5 pct. er enten helt invalider eller næsten invalider.

Lægeundersøgelser har imidlertid ikke kunnet vise, at de tidligere fanger er blevet invalider udelukkende fordi de har sultet. Der må være en anden grund — deres nervesystem er angrebet. Man kan ikke udelukke, at de dårlige forhold i KZ-lejrene har påvirket selve hjernens funktioner, og de to danske læger anbefaler, at man undersøger, hvorledes denne hjernebeskadigelse har fundet sted.

250.000 kr.

til frihedsmuseet

Frihedsmuseet, der i nær fremtid rejses på Esplanaden, har fået en kærkommen håndsrækning, idet der er bevilget museet 250.000 kr. af tipsfondens midler.

Beløbet skal anvendes til indretning af museet.

FROSTEGAARD
SKÆRERI
POUL ANDERSEN
Åkirkeby

ALMINDINGEN SAVVÆRK ^A/_S

FISKERNES SALGSFORENING I TEJN
Telf. Allinge 67

Vore annoncører

Måned efter måned og år efter år har det været muligt at tegne annoncer til »Pigtraad« og derved holde bladet igang og samtidig skaffe meget store summer til fondens hjælpearbejde.

Naturligvis er vi annoncørerne meget taknemmelige for den store støtte, vi modtager gennem disse annoncer, og vi véd, at hovedparten af annoncørerne tegner annoncen netop for at støtte vort hjælpearbejde! — kan vi gøre lidt til gengæld.

S O S

Alle I tidligere fanger, der modtager »Pigtraad« og følger vort arbejde — læg mærke til annoncørerne — og køb jeres varer hos de handlende

DER STØTTER HJÆLPEARBEJDET
BLANDT BESÆTTELSESTIDENS OFRE

Erstatningskravet til Tyskland er af praktisk politisk art

Vi bringer i dette nummer af vort blad en udførlig redegørelse for, hvad der hidtil er sket, sagt og skrevet om det erstatningskrav, som nu er rejst bl. a. af Danmark om erstatning til tidligere kz-fanger.

Vi har med vilje gjort omtalen så fyldig, da sagen direkte berører alle vore medlemmer.

Det må dog være sagt med det samme, at det for os ikke i første række er et pengespørgsmål, men først og fremmest er rejst som krav om en retfærdighedshandling.

Hele det tyske skyldspørgsmål kan naturligvis ikke klares med nogle millioner kroner fra Tyskland, men dette, at Tyskland officielt sætter sig til forhandlingsbordet med repræsentanter fra de okkuperede lande, er en officiel tysk indrømmelse af den tyske skyld.

Derfor ønsker vi sagen ført igennem.

★

Et retskrav på erstatning for frihedsberøvelse, overløst med mere mod Vesttyskland kan baseres på enten den vesttyske lovgivning eller på folkeretten.

Efter den gældende tyske lov af 18. september 1953 om erstatning til nazismens ofre begrænses kredsen af erstatningsberettigede på flere forskellige måder, dog ikke således, at loven kun gælder tyske statsborgere.

Loven kræver som forudsætning for, at der kan udbetales erstatninger, at de pågældende har lidt uret »på grund af deres politiske overbevisning, deres race, deres tro eller deres verdensanskuelse.« Den omfatter således ikke sådanne, der er »taget« på grund af aktiv virksomhed mod den tyske værnemagt eller tyske myndigheder iøvrigt.

Imidlertid omfatter loven kun personer, der har haft fast bopæl eller varigt ophold i Vest-Tyskland eller byen Berlin inden 1. januar 1947. Denne betingelse kan altså ikke anses for at være opfyldt af

personer selv med et langvarigt ophold i fængsler eller kz-lejre, såfremt de har bevaret deres hjem f. eks. i Danmark.

Kravene om erstatning og oprejsning efter den tyske lov af 1953 skal fremsættes individuelt på særlige blanketter overfor tyske myndigheder inden 1. oktober 1956.

Afgørelsen foretages suverænt af de tyske myndigheder efter tysk ret, uden at der er nogen juridisk mulighed for andre stater for at blande sig i afgørelsen.

★

Det andet synspunkt, der kan anlægges, er et rent folkeretsligt. Folkeretten er som bekendt den retstilstand, der gælder mellem suveræne stater. Denne hjemler rettigheder for enkelte borgere. Herunder beskyttelse for liv, legeme, frihed og formue, forsåvidt angår forholdet mellem besættelsesmagten og borgerne på det besatte område. Dette udtrykkes i Haager-landkrigs-konventionen med tilhørende reglement eller disse bestemmelsers analogi, Genfer-konventionen m. v.

Hertil kommer, at der mellem Europarådets medlemmer den 4. november 1950 i Rom er undertegnet en konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder. Den er ratificeret af Danmark i 1953. Der er hermed indført et helt nyt princip i folkeretten, idet der er åbnet adgang for de enkelte borgere i de lande, der har tilsluttet sig pagen, til at klage over tilsidesættelse af konventionens bestemmelser såvel i deres eget land som i andre konventionslande.

Klagen kan ganske vist ikke direkte fremføres til den domstol, der skal håndhæve konventionens bestemmelser, men den skal fremføres for en særlig kommission, der derefter afgør, om klagen skal gå videre til domstolen.

Efter bekendtgørelse i Lovtidende for 6. august 1955 har både Vest-

Tyskland og Danmark anerkendt klageretten.

★

Da konventionens bestemmelser imidlertid kun kan anvendes på forhold og handlinger, der er afsluttet efter konventionens ikrafttræden, kan de erstatningskrav, der her er tale om, folkeretsligt kun gøres gældende mod Vest-Tyskland af den danske stat.

Reglen er, at sådanne kravs omfang og afvikling ordnes ved den endelige fredstraktat.

Krigstilstanden mellem Danmark og Tyskland er meldt ophævet den 13. juli 1951, men spørgsmålet om en egentlig fredstraktat er jo udsendt på ubestemt tid.

★

Imidlertid står det jo altid en stat frit for at foretage en diplomatisk henvendelse til en anden stat om tilvejebringelse af en frivillig ordning af forhold, der kan være en anstødssten for det gode forhold staterne imellem.

Der bliver således ikke tale om et juridisk spørgsmål, men om et spørgsmål af praktisk-politisk karakter. Det synes således at have været tilfældet, at Tyskland har reguleret forholdet til Jugoslavien.

Man må formode, at Tyskland vil se sin interesse i at ordne forholdene om erstatningsspørgsmålet, inden den endelige fredstraktat underskrives. Den anden mulighed er ændring af den nugældende tyske lov.

I Danmark er sagen overgået til socialministeriet, hvor den er i allerbedste hænder.

Man synes i ministeriet at være indstillet på ikke at betragte de beløb, der allerede er udbetalt danske fanger, som nogen erstatning i ordets egentlige forstand. Det drejede sig som bekendt om 25 eller 50 kr. pr. uge. For torterstatning, erstatning for udført arbejde og for frihedsberøvelse vil evt. erstatningsbeløb også blive udbetalt til skadelidte uden hensyn til, om de er syge eller raske i dag.

JOHANNES TOFTE
Jægersborg Allé 23
Ordrup 369-3229

»DET LEVENDE LYS«
Asp Holmblad
Blegdamsvej 104

KØGE CEMENTSTØBERI
O. Fog Steenberg
Københavnsvej 85. Tlf. Køge 532

EMIL HOLST
Jern & stål
Køge

**KØGE
KAROSSEFABRIK**
E. J. Jensen   Telefon 2100

JØRGEN LARSEN
Muremester
Becksvej 12 . Køge . Telefon 967

MEJERIET »ELBÆK«
ved Johs. Hansen
Vallø   Telf. 17

**MEJERIET
»VALLØ«**
Vallø

BRØDRENE VEDSØ
Driftebrohus Bihuse- og Voks-
tavlefabrik   pr. Køge
Gamle tavler og voks i blokke
modtages til forarbejdning hele
året
Tlf. Snogebæk 20 . Postkonto 6768

MEJERIET »GODTHAAB«
Alfr. Jørgensen
Køge — Tlf. 446

**NIELS KJELDEN'S
FABRIKER**
Køge

Fabrikken Waltrich

København F   Finsensvej 12   Telefon Fasan 1975

SUENSON & JESPERSEN

Toldbodgade 2   København K

THOR JØRGENSEN

Aktieselskab
SPEDITION & TRANSPORT
Toldbodgade 57—61   København K

KNUD E. HANSEN

Consulting naval architect
Minerva 718, Telegr. adr.: DESIGN   Bredgade 75 — Copenhagen K

F. FRIEDMANN & SØN
MALERFIRMA

Nytorv 11   København K

Hilmer Rasmussen

Malermester
Kong Georgsvej 44, F.   Telefon Fasan 149

THOR BØGELUND & GEORG NIELSEN

malerfirma   Telefon Central 3572
Gothersgade 101, K.

Dansk Limfabrik

Indehaver: Kaj Hansens fond
Køge — Tlf. Snogebæk 9

**LILLE SKENSVED & OMEGNS
FODERSTOFFORENING**

LILLE SKENSVED

Erstatningskravene til Tyskland giver von Brentano hovedpine

Udbredt interesse for, at spørgsmålet løses

Den tyske udenrigsminister von Brentano kom givetvis til Danmark og Norge med den sikre forvisning om, at hans tilbud om overvejelser af erstatningsydelse til mennesker, der havde lidt under indespærring i forbindelse med den nazistiske okkupation af de to lande, ville lukke dørene op for ham.

I Danmark blev han mødt med åbne arme, og besøget fandt sted under stor hjertelighed.

Men i Norge synes hans forventninger helt at være skuffet. Besøget forløb strengt korrekt, men køligt, og løftet om erstatninger lukkede tilsyneladende ingen døre op for ham.

✧ *Erstatninger foreløbig kun til tyskere*

Efter Brentanos hjemkomst vedtog forbundsdagen en forbedret lov om skadeserstatninger til nazismens ofre. Man havde udlagt Erik Ollenhauers udtalelser i juni i København således, at erstatningsspørgsmålet overfor danske og norske fanger ville blive ordnet samtidig, men han siger selv, at det må bero på en misforståelse. Det drejer sig i denne omgang udelukkende om fanger, der har haft fast bopæl eller varigt opholdssted i Vest-Tyskland eller byen Berlin inden 1. januar 1947.

✧ *Den norske regning er klart udformet*

Den 18. juni fremsendte det norske erstatningsråd ved Leif Nordstrand sit krav til den tyske regering.

Det blev fremsendt gennem det norske udenrigsministerium, men der er altså ikke tale om et formulert krav fra den norske stat som sådan.

Da den norske regning imidlertid er den klarest udformede af de erstatningskrav, der hidtil er fremsendt, har den en ganske særlig interesse, ikke mindst for danske, da vore synspunkter og forhold ligger meget nær op ad de norske.

Det principielle synspunkt i det norske krav er, at de norske tidligere fanger skal stilles lige med tyske borgere. Det bemærkes, at udenrigsminister Lange har gjort dette klart for von Brentano under besøget i Oslo.

Der skal således ydes erstatninger for

1. Frihedsberøvelse
2. Pension, inclusive efterbetaling for invaliditet

3. Pension til enker og efterladte
4. Indtægtsstab, herunder hindring i uddannelse
5. Formuetab.

Om erstatning for frihedsberøvelse henvises der til den tyske erstatningslovs § 17, hvorefter der udbetales 150 DM pr. måned eller 1800 DM pr. år uanset om frihedsberøvelsen skete i Tyskland eller f. eks. i Norge.

✧ *Det drejede sig om 60.000 fangeår*

Der henvises til, at det norske erstatningsmemorandum til erstatningskonferencen i Paris i 1945, hvor man har opgjort tallet til 60.000 fangeår. — Det giver således et erstatningskrav på ialt 108 millioner DM alene for frihedsberøvelsen.

I kommentarer til punkt 2 og 3 udtaler erstatningsrådet, at man går ud fra, at den norske krigspensioneringslovs § 22 bliver ændret, sådan at de tyske erstatninger for tab og liv og helbred kommer de skadelidte til gode. Man finder, at staten ikke kan være bekendt at inddrage disse penge fra Tyskland ved påberøvelse af § 22.

Erstatningsrådet går ind for de tyske satser for enkepension og henviser til, at disse pr. 1953 var: 200 DM pr. mand + 75 DM pr. barn, når det drejer sig om enker. Når det drejer sig om invalider, er satsen 250 DM. Disse satser er dog senere forhøjet.

Det er erstatningsrådets hensigt at fremsætte ønsket om, at pensionerne udbetales som engangsbeløb, det, man kalder udløst pension.

Til punkt 4, altså spørgsmålet om fastsættelse af indtægtsstab, bemærker man, at gennemsnitsindtægten blandt de arresterede nordmænd sattes til 5500 kr. Tallet bygger på oplysninger fra Oslo kommunes statistiske kontor. Omregnet i tyske penge bliver det 3200 DM, og udregnet efter 60.000 fangeår bliver erstatninger for indtægtsstab således ca. 192 millioner DM.

Til punkt 5, erstatninger for tab af formue, har erstatningsrådet i øjeblikket intet at bygge på, og man forudsår, at dette erstatningskrav vil blive vanskeligt at fremme.

✧ *Erstatningerne må komme uden tyske betingelser*

Det er erstatningsrådet magtpåliggende at understrege, at erstat-

ningsbeløbet må komme fra Tyskland uden tyske vilkår. Det er nemlig den enkelte forfulgte norske borgers legitime erstatningskrav, der skal dækkes her.

Dette kan ske ved, at disse borgere selv kan bestemme over erstatningerne, hedder det i erstatningsrådets udtalelse.

Man henviser her til, at man er i samklang med minister Skaugs udtalelser i stortinget den 25. april i år.

»Griniposten« skriver, at fangeorganisationerne i årevis har søgt at få myndighederne til at fremme erstatningskravene overfor de nye tyske myndigheder. De politiske fanger blev plaget i årevis i fængsler og kz-lejre i Norge og i Tyskland.

»Griniposten« vender sig imod de folk, der siger: Det går aldrig! Det går aldrig! Man kan jo ikke vente, at en sådan selvopgivelse vil give noget gunstigt resultat.

Bladet henviser til, at der på mødet om sagen, afholdt den 6. november 1955, var enighed om det retfærdige i, at Tyskland må betale for den uret, der skete personer, som på grund af politisk overbevisning, race, tro eller verdensanskuelse blev forfulgt under det nazistiske herredømme. Det var også vore allieredes standpunkt i alle årene før krigen var afsluttet. Der var også positive kræfter i det nye Tyskland, som har dette standpunkt, hedder det til slut i bladets artikel.

✧ *Norsk krav på 735 millioner kroner*

Samler man de forskellige poster sammen, vil man komme til et samlet beløb på 735 millioner kroner.

Ganske vist er Flensborg Avis kommet til det resultat, at det kun drejer sig om 424 DM, hvilket er noget mindre, men det kan bero på, at man har overset kravet om erstatning for formuetab.

Den norske direktør, Lauritz Sand udtaler, at det er glædeligt at se den tilslutning, erstatningsrådet får i sit arbejde og initiativ i denne sag. Man har ventet i 11 lange år og har måttet nøjes med dyre løfter, men — tilføjer han, kravet om erstatning drejer sig om noget langt mere end materielle værdier: Det gælder at få fastslået, at Tyskland har retslig pligt på sig til at betale for de forbrydelser, det er skyld i.

Vi er i dag glade for den positive indstilling, regeringen lægger for dagen, men vi vil gøre det klart, at vi ikke ønsker erstatninger på tyske betingelser, sådan som von Brentano har udtalt.

Tyske betingelser ville give erstatningerne præg af tysk »høj-sind«, og det ønsker vi ikke, siger

HELSINGØR TURISTTRAFIK**A/S BERNINA**

Hillerød

ONKEL ANDERS

Legetøj og trævarer

Slotsgade 42, Hillerød. Tlf. 1903

F. KØIE

Carlsbergvej . Hillerød

BIO CAFEEN

Torvet . Hillerød

HOTEL LEIDERSDORFF

Hillerød

**FREDERIKSBORG SAVVÆRK
OG TØMMERHANDEL**

Hillerød

Hillerød Flytteforretning

Hillerød

**NORDSJÆLLANDS
SOCIAL-DEMOKRAT**

»FARVERGAARDEN«

Helsingør . Tlf. 1795

MØLLERS CONDITORI

Stengade 39. Tlf. 216

Helsingør

CARL RASMUSSEN

Kordilgade 16

Kalundborg

GULDSMED SAMUELSEN

Kordilgade 43

Kalundborg

HARBOES**BRYGGERI**

Skælskør

Hellested Andelsmejeri

Haarlev

Telefon Hellested 6

**DET DANSKE
STAALVÆLSEVÆRK**

AKTIESELSKAB

FREDERIKSVÆRK

HILLERØD AUTOLAGER

v/ LARS LARSEN

Allégården

Hillerød

Hillerød Andelsslagteri

A. M. B. A.

HILLERØD LANDBOBANK

Aktieselskab

Marienlyst Kur- & Søbad

Floor-show — Bonsoir — Casino

HOTEL

HELSINGØR

BAR

Aktieselskabet

LANGELANDS BANK

Rudkøbing

LANGELANDS KORN A/S

Rudkøbing

LANGELANDS SPAREKASSE

Rudkøbing

P. Bondo Petersen

Kulimport . Rudkøbing

Langelands Kulkompagni A/S

Rudkøbing

Alfred Nielsen

Rudkøbing

Fyens Andels-Foderstofforretning

Rudkøbing filial

Leths Blomster

Rudkøbing

Aut. installatør K. H. Rasmussen

Tullebølle — Langeland

H. WILHELMSEN

Ure — Brillor Rudkøbing

Tømremester Sigurd Nielsen

Nørrebro — Rudkøbing 302

ARNE RASMUSSEN

Bygmester, Platanv. 1, Rudkøbing

Ølandenes Frøkontor A/S

Rudkøbing

Frederik Thorsen

Rudkøbing

direktør Sand. Det væsentlige er at slå fast, at Tyskland er pligtig til at yde erstatning for frihedsberøvelse, det er det centrale. Bare en indløsning af dette punkt og en tysk erkendelse af dette faktum kan bringe bedring i tillidsforholdet mellem Tyskland og Norge, slutter direktør Sand.

✧ *Mange lande interesseret i det norske krav*

Erstatningsrådets aktivitet har vakt stor opsigt ude omkring i verden. Det er ikke blot i Danmark, man med spænding følger den norske kamp. Også Holland følger nøje med. Desuden er der kommet sympatitilkendegivelser i britiske og franske aviser.

På Christiansborg udtalte statsog udenrigsminister H. C. Hansen den 22. juni som svar på en forespørgsel, at Danmark, sammen med Benelux-landene, Frankrig og Norge skal føre samtaler om erstatningskravene mod Vesttyskland til kz-fangerne.

✧ *Dansk henvendelse i Bonn*

Den 27. juni meddelte Berlingske Tidende, at Danmark og syv andre vesteuropæiske lande i enslydende diplomatiske noter har rettet henvendelse til Bonn-regeringen om at betale erstatninger til de af de pågældende landes statsborgere, som under krigen sad i kz-lejr, eller som på anden måde blev ofre for nationalsocialismen.

De otte lande er foruden Danmark, Storbritannien, Frankrig, Belgien, Holland, Luxembourg, Norge og Grækenland.

I separate noter, som blev overrakt til udenrigsminister von Brentano, gjorde landene opmærksom på, at den lov, som for nylig blev vedtaget i Forbundsagen om erstatninger til nationalsocialismens ofre, ikke forudsiger erstatninger til udlændinge. Loven tager kun hensyn til de krav fra naziofre, som i året 1937 var i besiddelse af tysk statsborgerskab. Af denne grund kan de tidligere besatte lande endnu ikke betragte erstatningsspørgsmålet som afsluttet, hedder det i de enslydende noter.

Efter hvad Berlingske Tidendes korrespondent erfarer, er de overrakte noter ganske korte. Der nævnes ingen tal i henvendelsen, som mere tager sigte på at få fastlagt den videre procedure i spørgsmålet om erstatninger. Det foreslås i noterne, at hele problemet tages op til drøftelse af en allieret-vesttysk ekspert-kommission.

Ifølge Paris-aftalerne har Forbundsrepublikken forpligtet sig til at yde rimelig erstatning for nationalsocialismens ofre. Aftalerne indeholder imidlertid ingen bestemmelser om, hvorvidt kun tyske eller

✧

Ethvert brev bør forsynes med vore smukke mærkater i farvetryk.

Vi har to at vælge imellem:

1. Bernadotte-mærkatet med hans billede.
2. Kammeraternes Hjælpefonds mærkat.

Begge mærkater foreligger i ark med 25 stk. a 10 øre og fås ved at indsende beløbet til giro 780, Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannikestræde 10, København K.

De indkomne beløb går til fondens hjælpearbejde.

Barn nr. 8 bragte ham ud af kz-lejren

Pastor W. Thiemann er en god ven af Danmark. Han sidder i sin præstegård i Tyskland og finder stof fra danske aviser og former det til E P D., Evangelischer Presse-Dienst, der betjener mange aviser med religiøst stof.

Under et sommerbesøg i København fortalte han bl. a.:

— Jeg var i årene 1925 til 1934 højskoleforstander — ja, også det var en interesse, vakt i Danmark — men Hitler lukkede skolen og da jeg var aktiv inden for bekendelseskirken, sad jeg arresteret et halvt år. Det var i Buchenwald, jeg sad. Nærmest ved et mirakel slap jeg ud. Det lyder måske underligt, men det var, fordi min kone ventede sit barn nr. 8. En indflydelsesrig kvindesagskvinde fik Himmler forklaret, at en far til så mange børn ikke kunne sidde i kz-lejr, og til overraskelse for alle — ikke mindst mig selv — slap jeg ud, tilmed uden at skule underskrive løfter af nogen art.

også udenlandske statsborgere skal have erstatning.

Over for bladets korrespondent oplyste von Brentano, at han er i færd med at udarbejde et forslag til imødekommelse af erstatningskravene.

Han gjorde da samtidig opmærksom på de mange juridisk-politiske vanskeligheder og antydede i denne forbindelse, at hvis den vesttyske regering ligeledes skal betale erstatninger til samtlige tidligere kz-fanger — altså også de østeuropæiske og russiske — vil de økonomiske aspekter blive af et sådant omfang, at det selv med den bedste vilje kan blive økonomisk umuligt for Forbundsregeringen at gennemføre.

En talsmand for udenrigsministeriet har erklæret, at det norske krav på 735 mill. kr. er under villig overvejelse.

Storbritannien er med, fordi de britiske kanaler under krigen var besat af tyskerne.

Den 27. juni skriver Berlingske

Aftenavis, at man må forudse langvarige forhandlinger inden spørgsmålet om erstatningerne er løst.

✧ *Vender den tyske regering det døde øre til?*

Den 29. juni kritiserede Erik Ollenhauer i den tyske forbundsdag regeringen for at vende det døde øre til danske, hollandske og norske krav om erstatninger til tidligere politiske fanger.

Han sagde iøvrigt:

— Udenrigsministeren har i sin beretning kun givet sine besøg i København og Oslo en flygtig omtale. Også vi tror, at disse besøg har været nyttige til udbygning af samarbejdet med begge disse folk. Det samme gælder besøget i Holland. Men jeg beklager, at udenrigsministeren i denne sammenhæng undlod at omtale det problem, som han må være blevet præsenteret for i alle tre lande, nemlig spørgsmålet om erstatning til dem af disse landes statsborgere,

A/S HJEJLEN
Silkeborg

A. BUSK
Dørbeslåning - Maskinsnedkeri
Telefon 1074 Silkeborg

Hvile- & Rekreatiøns hjemmet
AGGERHOLM
v/ Ingrid og Knud K. Bygholm
Silkeborg

KNUD SØRENSEN
Arkitekt
Vestergade Silkeborg

CHR. SCHOU
Ingeniør, M. af I.

SANITET
Silkeborg

EMIL STECHERS
BOGTRYKKERI
Silkeborg Telf. 249

Tømrrernes kooperative
Forretning
Skolegade 46 Silkeborg

WISSING & JENSEN A/S
Silkeborg

Aktieselskabet
GRENAA KORN- OG
FODERSTOFFORRETNING

GRENAA NY TØMMERHANDEL
Bakmann & Olesen

SPAREKASSEN
FOR GRENAA OG OMEGN

AAGE FRIIS
SVENDBORG

Aktieselskabet
J. D. KOOPMANN SVINESLAGTERI
Silkeborg

Silkeborg Husholdningsskole
Aktieselskab

RYDAHL PEDERSEN

Isenkram en gros
Silkeborg

Winkler & Winsløv

JERN- OG STÅLVAREFABRIK
Gasovne - Gaskomfurer
Silkeborg - Telefon 799

PETER JESSEN A/S
SILKEBORG

SILKEBORG MEJERIER

SILKEBORG

SILKEBORG MØBELFABRIK

v/ K. LARSEN

Telefon 1410

Silkeborg Andels-Svineslagteri

Silkeborg

MALERNES ANDELS-FORRETNING

Telefon 1349

Silkeborg

Telefon 1349

PAN BUSLINIER

Kørsel med moderne busser i ind- og udland
VIBORG

der under den tyske besættelse var udsat for arrestation og forfølgelse. Jeg tror, at udenrigsministeren vil erklære sig enig med mig i, at disse erstatningssager bør have en hurtig og fair ekspedition, og jeg håber, at regeringen uden tøven vil tage de indledende skridt til at afvikle den af os alle anerkendte forpligtelse på tilfredsstillende måde.

Under en stor del af Ollenhauers tale sad forbundskansler Adenauer og læste avis og lod til at være højst uinteresseret i Ollenhauers tale, hvilket medførte særdeles voldsomme tilråb fra de socialdemokratiske bænke. Adenauer lagde derpå avisen til side, trak Ollenhauers manuskript frem og vinkede med det for at vise, at han havde læst talen i forvejen.

Den 2. juli bragte Information en 3-spaltet artikel om erstatnings-spørgsmålet. Anledningen var, at bladets medarbejder, redaktionssekretær, J. B. Holmgaard, havde været på journalistbesøg i Bonn.

✧ Ordnes i løbet af 3 år

Den vesttyske regerings vicekansler og minister for økonomisk samarbejde, Franz Blücher, sagde bl. a., at spørgsmålet om erstatning til de danske kz-fanger, der under den tyske besættelse af Danmark blev deporteret til Tyskland, er et problem, der må løses indenfor de næste tre år.

Blücher føjede dog til, at han be- frygtede, at man i udlandet over- vurderede, hvad Vesttyskland var i stand til at betale.

På spørgsmålet om, hvorfor Blücher nævnede tre år, svarede han, at det var hans overbevisning, at man gjorde bedst i at nævne den yderste frist for, hvornår spørgs- målet blev løst, så ingen blev skuf- fet.

✧ Også erstatning til de efterladte

En talsmand for det vesttyske udenrigsministerium havde, forin- den vicekansleren fremsatte sin ud- talelse, givet en redegørelse til de danske journalister, hvoraf det fremgik, at der i givet fald ville blive ydet erstatning ikke alene til de overlevende kz-fanger, men også til de omkomne efterladte. Den udenrigsministerielle talsmand gjorde opmærksom på, at hvis der træffes en erstatningsoverenskomst, må den ikke alene omfatte de vest- lige lande, men også de østlige lan- de, hvorfra tallet på kz-fanger, der blev deporteret til Tyskland, var langt større.

Den første tyske erstatningslov vedrørende nazismens ofre har kø- stet 3 milliarder mark, men den indskrænkede sig som bekendt til at omfatte de forfulgte, der efter

1937 boede i forbundsrepublikken. Med den nyligt vedtagne udvidelse af erstatningsloven er beløbet for- øget fra 3 til 7 milliarder mark, men der betales stadig ikke erstat- ning til personer, der havde bopæl udenfor Tyskland.

Informations medarbejder gjorde udenrigsministeriets talsmand op- mærksom på, at danske kz-fanger i deres blad »Pigtraad« havde givet udtryk for, at hvis forbundsrepu- blikken i givet fald betalte en er- statning, måtte den såkaldte Tyske Demokratiske Republik (Østtysk- land) også yde erstatning. Herpå svarede talsmanden:

— Det er vor juridiske opfattelse, at det gamle tyske rige ikke er gået under. Vi betragter Tyskland som en statsenhed, og vi anerkender ik- ke delingen af Tyskland. Forbunds- republikkens regering er den ene ste demokratiske regering og den eneste talsmand for Tyskland.

Det betyder ikke, at 100 pct. overtager de økonomiske forplig- telser. Det kan vi ikke. Det afgø- rende i den nye erstatningslov er, at bopælen ikke behøver at være i forbundsrepublikken, men i hele Tyskland. Til Israel har vi betalt erstatning for hele Tyskland, men erstatningen til kz-fangerne må af- stemmes efter den finansielle si- tuation i forbundsrepublikken.

✧ En kommission skal un- dersøge sagen

Endvidere meddeles, at man i velunderrettede kredse i Bonn reg- ner med, at der vil blive nedsat en kommission, bestående af repræ- sentanter fra 8 lande og Vesttysk- land til undersøgelse af sagen.

Om det norske krav udtaler udenrigsminister Halvard Lange iøvrigt, at den fordring på 735 mil- lioner kroner ikke er vurderet af de norske myndigheder, men alene står for erstatningsrådets regning.

✧ I. G. Farben vil betale 30 millioner DM

Den 5. juli fremsatte det tidligere tyske kemiske firma, IG Farbenin- dustrie, tilbud om at betale 30 mil- lioner mark i skadeserstatning til tidligere koncentrationslejr-fanger, som under krigen måtte gøre tvangsarbejde i firmaets fabrikker.

Trusten, som efter krigen er ble- vet opløst efter allieret krav og op- delt i flere store selskaber, erklæ- rer, at den ikke føler sig forpligtet til at betale disse erstatninger. Men den omtalte sum kan måske hjælpe med — hedder det i firmaets netop offentliggjorte beretning — til at lindre nøden for mennesker, som uforskyldt har lidt under det na- tionalsocialistiske styre.

En tidligere kz-fange, Norbert Wollheim, har i årevis med støtte af jødiske organisationer, ført pro- ces imod IG-Farben for at opnå er- statning fra dets likvidationsbo for sig selv og andre tvangsarbejdere.

Ved et forlig er firmaet gået med til at give Wollheim et beløb på 10.000 DM for svie og smerte. Efter afgørelsen af denne sag har 2406 andre kz-fanger gjort krav gælden- de over for firmaet.

✧ Vesttysk dagblad ønsker en ordning

Den 5. juli bragte det førende vesttyske dagblad »Frankfurter Allgemeine« en artikel, der gik ind for, at der træffes en ordning.

Bladet slutter med følgende be- mærkninger:

Man bør forsøge at finde en løs- ning, der viser de pågældende den vesttyske forbundsrepublikks oprig- tige vilje til også at deltage i fjer- nelsen af den nød, som Hitler og- så i udlandet har efterladt, men som på den anden side ikke pålæg- ger Vesttyskland en byrde, der truer dets økonomiske og politiske ordning.

Bladet henviser til, at Vesttysk- land allerede har påtaget sig ska- deserstatningsforpligtelser på sam- menlagt 13 millioner mark, og at de nye krav kan komme op på flere milliarder mark.

Den 6. juli bragte Aarhus Stifts- tidende en ledende artikel om for- holdet.

Det hedder bl. a.:

Det er i øjeblikket uoverskueligt, hvad der kan blive tale om at kræ- ve, fordi kz-fangerne var så mange og er ramt så forskelligt, men det må være en æressag for det tyske demokrati at søge alle berettigede krav imødekommet.

Og til slut:

Hvad kz-fangerne måtte lide og savne, kan ikke genoprettes, men de varige virkninger kan og bør afbødes bedst muligt gennem rime- lige erstatninger.

✧ Sachsenhausen-fangerne vil være med i forhand- lingerne

Den 13. juli udsendte Ritzaus bureau efter anmodning fra repræ- sentanter for Sachsenhausen-fan- gerne følgende henvendelse til den danske stats- og udenrigsminister:

På baggrund af de stedfundne forhandlinger imellem den vestt- yske udenrigsminister von Brentano og den danske regering angående erstatning til tidligere kz-fanger, henstiller vi til regeringen at det samlede erstatningskrav udarbejdes i samråd med repræsentanter fra de

HANS BUCHREITZ
Imprægneringsanstalt & savværk
Viborgvej 5 Silkeborg

Aktieselskab
LEVIN LARSEN & JENSEN
Silkeborg

JENSEN-TUSCH
Savværk & trælast
Telefon Silkeborg 338

C. F. CHRISTENSEN A/S
Møbelabrik og trædrejeri
Silkeborg Telefon 246

FIRMA FR. MADSEN
Tømremester & entreprenør
Maskinsnedkeri
Telefon 298-868 Silkeborg

**A. PETERSEN
HAVNEMØLLEN**
Fredericia Tlf. 200-201

A/S Vejle Mælkekompagni
Vejle

HENNING SCHOU
Autoriseret auto-installatør
Ryomgaard

P. CHR. BLÆSILD
Rådgivende ingeniør
Østbirk

Aktieselskabet
C. LENLER
Aktieselskabet
Østbirk

Gartner
S. JONSSON Østbirk

CHR. PEDERSEN
Cykler - Radio - Barnevogne
Vestergade . Telefon 90
Ryomgaard

HERNING AUTOHANDEL
Telefon 2100

SILKEBORG MASKINFABRIK

ZEUTHEN & LARSEN

Dansk Kjøleindustri A/S
SILKEBORG

KINO SILKEBORG

A/S **ERNST VOSS FABRIK**
FREDERICIA

Silkeborg Handels- og Landbrugsbank
SILKEBORG

AKTIESELSKABET
SILKEBORG BANK

Spare- og Laanekassen
for Silkeborg og Omegn

Silkeborg Jern- og Staalforretning
Aktieselskabet

TH. WITTRUP'S

ULDVARE- OG
TÆPPEFABRIK A/S
Grejsdalen — Vejle

A/S **SYDJYDSK TRÆLASTHANDEL**
C. F. Müllers Eftf.
Kolding

forskellige fangeorganisationer og evt. andre organisationer, der har medvirket til at mildne fangernes forhold under besættelsen, hvor danske borgere blev sendt til de tyske udryddelseslejre og døde i hundredevis under de mest barbariske og umenneskelige lidelser.

Vi anmoder om dette ud fra, at vi vil være sikre på, at alle, det være sig enker eller børn efter de myrdede, det være sig alle dem, som endnu lider under den tortur, de var ude for i såvel danske som tyske fængsler og lejre, får ikke alene en økonomisk erstatning, som vil være hårdt tiltrængt mange steder — men også får et psykisk og moralsk rygstød, for det er der lige så mange tidligere fanger, der trænger til i dag.

Minister Ditleff omkommet ved frygtelig trafikulykke

*Han havde den tro, der kan flytte
bjergene*

Manden bag de hvide busser, den norske diplomat, minister *Niels Christian Ditleff*, er omkommet ved en frygtelig bilulykke i Oslo den 18. juni.

Minister Ditleff var af væsen overordentlig beskeden, og det er vel grunden til, at hans indsats bag de hvide busser længe var ret ukendt. Hans kamp begyndte allerede i 1942, i krigens sorteste dage, hvor der skulle mere end menneskelig tro på, at strømmen af fanger, der dag efter dag gik gennem Tyskland, engang kunne vende. Denne tro havde Ditleff. Da Polen var rendt over ende, nåede han fra sin gesandtskabspost dér frem til Stockholm og fik derfra ad underjordisk vej forbindelse med Oslo universitets rektor, professor *Diderik Arup Seip*, der selv var deporteret til Tyskland.

Fra kz-lejren Sachsenhausen ved Berlin fik *Seip* uds muglet lister over fangerne, navne, fangenumre, lejr og barak, og alt dette gik illegalt til Ditleff i Stockholm.

Med dette materiale gik Ditleff til det svenske udenrigsministerium og forelagde planen til en verdensaktion, der skulle sættes i gang, når timen var inde.

Da skulle det umulige blive muligt — hvis man da var forberedt.

Men Ditleff fik endnu en vanskelighed at kæmpe med, en modstand så stor, at den truede med at kuld-kaste alt. For i efteråret 1944 havde den norske London-regering fra *Eisenhowers* hovedkvarter fået den frygtelige oplysning, at alle ikke-militære fanger måtte være forberedt på at vente i ubestemt tid på hjemsendelsen og tillige, at man ikke ønskede indblanding i denne sag fra nogen national eller neutral organisation. Over for hinanden stod nu, hvor krigen gik mod sin afslutning, to diametralt modsatte synspunkter — politikernes og de militæres: Nu skal vi lave politik, og mænd som *Seip* og Ditleff, der kun havde én tanke: Nu skal vi frelse mennesker.

Den norske fangehjælpskomité i Stockholm blev opløst, en ny ledelse udnævnt, og det blev nødvendigt for Ditleff i stilhed at optage uofficiel personlig kontakt med det svenske udenrigsministerium for at føre sin redningsaktion igennem. Da *Bernadotte* kom ind i billedet, var det til Ditleff, han henvendte sig med spørgsmålet om, hvor dybt han skulle trænge ind i nazismens jungle. Dertil svarede Ditleff kort og uden tøven: Til djævelen selv.

Det gjorde *Bernadotte*. Men vejen var ham beredt af en mand, som i fortvivlelsens år, hvor modløshed kunne have lammet alt initiativ, havde kraft og tro og tillid, og som i nødens stund ikke kun tænkte på sine mange landsmænd i tysk fangenskab, men inddrog i sine planer også alle de danske fanger.

Da ti-året for befrielsen blev fejret, hyldede nordmændene den intetanende Ditleff med det største fakkeltog, der nogen sinde er gået gennem *Karl Johan*, og danskerne gav ham deres tak den 4. maj 1955 ved *Krusaa*.

Dansk og norsk hilsen

Ved besættelsen nedlagde højesterets sagfører *Middelthon* og arkitekt *H. Kornbeck* i fællesskab en krans på de to bærer.

Inden jordpåkastelsen udtalte *H. Kornbeck*:

På Norges befrielsesdag — den 7. maj i fjor — traf jeg fru og hr. Ditleff for første gang, og det blev en stor oplevelse.

På danske koncentrationslejrfangers vegne havde jeg sammen med to andre tidligere fanger fra Danmark — den ære at følge den danske fakkeltog til broderlandet Norge, hvor den tændte faklerne på *Akershus*.

I dag kommer jeg som repræsentant for samtlige danske fangeorganisationer — men i et helt andet ærinde. Vi står idag ved fru og hr. Ditleffs bærer, og vore tanker går tilbage til en fjern og ond tid, hvor både norske og danske havde brug for store kvinder og store mænd — mennesker, der kunne tænke og føle — også for de, der stod uden for deres nærmeste kreds.

Alle, der har levet et lykkeligt og godt ægteskab véd, at den største og den bedste inspirationskilde i livet altid er det menneske, der står os aller nærmest.

Det menneske, vi elsker højst kan, bedre end nogen anden opflamme os til store og ældre handlinger, og jeg tror, det har været således for de to, der nu er gået bort.

Forkortede lidelserne for 6000 danske kz-fanger

De følte ikke blot for Norges tapre sønner. Deres hjerter var store nok til også at tage os danske ind i deres favn, og deres fælles stor-dåd blev, at de også reddede mange danske fra den visse død, medens de samtidig forkortede lidelserne for over 6000 danske kz-fanger.

Når man står ved en bære, er det blot, hvad man tænker og føler, der skal frem, men det er svært at udtrykke følelserne i ord, når vi her står ved fru og hr. Ditleffs bærer.

I to var af Norges aller største, og vi danske kz-fanger vil af hele vort hjerte takke jer for jeres stor-dåd og menneskekærlighed mod os.

I ærbødighed og taknemlighed bøjer vi vore hoveder i et:

Ære være jert minde.

Derefter udtalte *Middelthon*:

BØJE & BRØCHNER A/S
Vejle

AUGUST HANSEN
Farver - Lakker - Tapet
Vestergade 29 . Vejle

S. M. ANDERSEN A/S
Gothersgade 25
Fredericia

Aktieselskabet
DANSK RØRINDUSTRI
Nymarksvej 37   Telefon 961
Fredericia

HVORNUM TEGLVÆRK
pr. Hobro

**KLEJTRUP OG OMEGNS
ANDELSKASSE**
Klejtrup pr. Hobro

Møbelfabriken
THELNA
Klejtrup pr. Hobro . Telf. 42

Statsaut. revisor **G. EGEKVIST**
Gothersgade 24 . Fredericia

ELLEN FREDERIKSEN
Hvilehjemmet »Anshus«
Ans

A/S SKALS MASKINFABRIK
Skals
Telefon 10   Giro 196 63

Aktieselskabet
A. J. AMBROSIUS'
TØMMERHANDEL
Skals

Aut. forhandler
PETER WRAA
Rødkjærsbro
Telf. 13   Viborg   Telf. 676

K. CHRISTIANSEN
Snedkermester
Laastrup pr. Skals

PETER GORRISSEN
Vejle

BUNDGAARD ANDERSENs Eftf.
Vejle

*Fredericia Byes og Omegns
Spare- og Laanekasse*

FREDERICIA SKOTØJSFABRIK

Aktieselskabet **Vejle**

Albumin Fabrik

MØLDRUP MØLLE
J. JENSEN

ARNOLD D. KRISTENSEN
Træløst, korn og foderstoffer
MØLDRUP

Ferm Vaskemaskine

Aktieselskabet
FERM
Ulstrup - Telf. 30 (4 Linier)

SKORUP-TVILUM SPAREKASSE
pr. Faarvang

Silkeborg-Herning og omliggende Teglværkers
Salgskontor   Silkeborg

Når minister Ditleff vilde slippe et menneske nær inn til sig, sa han: »jeg vil gjerne bli en nær venn av ditt hjerte«.

Fru Johanne Margrethe Ditleff og minister Niels Christian Ditleffs liv var preget av en kombinasjon av hjertevarme og forstansstyrke.

☆

I min hånd holder jeg en bok, som betydde liv eller død for tusener av nordmenn. Den kom til å bety liv for dem alle. Det er minister Ditleffs eget hovedregister fra årsskiftet 1944/45 over de norske fanger i Tyskland. Det er nesten 8000 navn. Det er ikke til å tro, hvor meget han viste om hver enkelt.

Planen var ikke realisabel, men den blev realiseret

Disse menneskene vilde han redde. Han vilde hente dem ut av Ragnarokk.

Nøkternt sett var planen ikke realisabel.

Men den blev realiseret — og her beveger vi oss utenfor den rene fornuft. Her har sterkere krefter været tilstede. Her har krefter været tilstede som bevegte sig i Hanna og Niels Christian Ditleffs hjerter:

Kall det tro

Kall det inspirasjon

det førte iallfall frem.

Intet norsk ektepar. Ingen norsk enkeltperson har i vår tid reddet så mange menneskeliv.

☆

Helt op til sin dødsdag arbeidet minister Ditleff, støttet av sin hustru, med planer om å hjelpe krigsinvalidere og med plan om å stifte et varig minne om tysklandsfangernes seige modstan.

☆

Vi vil bruke Ditleffs og fru Ditleffs egne ord; de er og vil alltid være venner av norske tysklandsfangers hjerter.

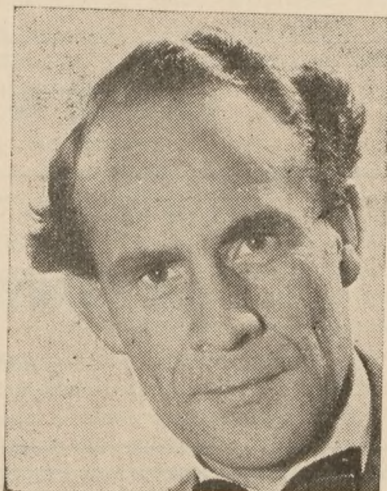
I ærbødighet

I taknemlighet

I hjertets vennskap legger danske og norske kz-fanger sammen denne krans på fru Johanne Margrethe og Niels Christian Ditleffs båre.

Dilettant forsøger at spille sagkyndig i krav om nyt retsopgør

Dr. med. Johanne Christiansen, en dyb beundrer af Benito Mussolini, »der gav Italiens sunde sjæl et sundt legeme«

Dr. med. Johanne Christiansen retter i dag skytset mod Frode Jakobsen, en renlivet modstandsmand.

Juliheftet af Askov-lærernes tidskrift »Dansk Udsyn« har bragt en artikel om retsopgøret 1945. Den er skrevet af dr. med. *Johanne Christiansen*.

Artiklen bringes omtrent i sin helhed i »Højskolebladet« for 10. august, og bladet opfordrer lærerne til drøftelse af sagen.

Det ser ud til, at såvel »Dansk Udsyn« som »Højskolebladet« er af den opfattelse, at Johanne Christiansens artikel er ny og frisk. Man synes at se bort fra, at den blev bragt i bladet »Slesvigeren« allerede den 22. juni og senere distribueret i særtryk.

Johanne Christiansens udgangspunkt er Svenning Rytte's bog: Retsopgøret under og efter besættelsen.

Hun er utilfreds med, at bogen ikke har skabt blæst. Vi for vort vedkommende har dog gjort bogen sin skyldighed i tre store artikler af lrs. R. Prytz i de tre første numre i 1954 af vort blad.

Johanne Christiansens artikel indeholder en række uforskammede. Karakteristisk for hendes store sagkundskab kommer bl. a.

frøm en oplysning om, at tallet på frihedskæmpere i sommeren 1944 var 6400.

Man tager sig til hovedet og spørger: Hvor véd damen det fra? Undergrundens folk var jo ikke indskrevet i noget foreningskartotek. Det lå jo i sagens natur, at denne hær ikke lod sig tælle, for illegalt arbejde er nu engang arbejde under særforhold.

Om tallene på »uskyldigt internerede« kan iøvrigt siges, at Johanne Christiansen efterhånden opererer med tal, der er større end tallet på internerede på noget tidspunkt var.

Det er meget tvivlsomt, om Johanne Christiansen er kompetent til at tale med i denne sag. Hendes politiske umodenhed synes klart at fremgå af forholdet til hendes bog: Gyldne lægeråd, udgivet i 1933.

Forordet lyder sådan:

»Gennem denne bog går som en gylden tråd lægerådene fra Europas ældste universitet: Salerno — skolen i det skønne og minderige Italien, mit andet, højt elskede hjemland, og den er derfor — med Il Duces tilladelse — i dybeste beundring tilegnet nutidens store læge Il Duce Menito Mussolini, hvis uselviske og geniale førerskab påny har givet Italiens sunde sjæl et sundt legeme.«

Offentliggørelsen af den nævnte artikel i »Dansk Udsyn« har udløst en erklæringskrig. »Dansk Udsyn«s redaktion udsendte således gennem Ritzaus Bureau en art beklagelse af en ærekrænkende beskyldning mol Frode Jakobsen.

Senere påstår Johanne Christiansen, at Frode Jakobsen først meldte sig ind i socialdemokratiet i 1945, men en senere erklæring fra F. J. oplyser, at han indmeldtes i 1934.

At det netop er højskolekredse, der tager Johanne Christiansen under vingerne synes mildest talt

KONDITIONER-HJØRNET Bispensgade 4
Aalborg**M. KRAGELUNDS FABRIKKER**

Aalborg

L. K. KRISTENSEN & SØN Cykler
Danmarksgade 53 . Aalborg**AALBORG AMTS ANDELS
SMØRSALGSFORENING****A/S P. LAURITSEN**Aars - VAREHUS - Aars
Telefon 58**HIMMERLANDS
FLØDE IS**

P. Saulv

Aars

**Aars Avis &
Centraltrykkeriet****L. & A. Dalsgaard Autoværksted**
Gedsted Telf. 28**NIELS K. PRÆST
GEDSTED KRO****A. C. HESSELLUND & SØN**Installationsforretning
Telf. Gedsted 43**SV. AA. NIELSEN**Gedsted . Telf. 95
Guld - Sølv - Ure - Optik**GEDSTED ANDELSMEJERI**
Gedsted**GEDSTED BRUGSFORENING**Uddeler L. Nielsen
Telf. 24 Gedsted**EINAR NIELSEN**købmand
Oue pr. Hobro**Aktieselskabet
AALBORG PORTLAND-CEMENTFABRIK**

CEMENTFABRIKEN »RØRDAL«

LANGE & UNMACK A/S

Telefon 3103

Aalborg

N.K.STRØYBERG & CO.

AALBORG

Aalborg Litografiske Anstalt*Chr. Hjortkjær & Co.*

AARS

Aktieselskabet
**BANKEN FOR AARS OG
OMEGN**

AARS STAVFABRIK

JYSK FJERKRÆSLAGTERI A/S
AarsAARS & OMEGNS
ANDELSLAGTERI**NØRAGER TRÆLASTHANDEL
OG BETONVAREFABRIK**
v/ A. Nielsen-Hannerup**GEDSTED TØMMERHANDEL**
Johann Viereck**Gedsted Spare- og Laanekasse****GETAMA**Aktieselskab
Gedsted**JYDEN A/S**

Aalestrup

ejendommeligt. Om de danske folkehøjskoler kan siges mange pæne ting, men tænker man på højskolens stilling under besættelsen, er der ikke meget rosende at sige. Man dyrkede lyrikken og den passive modstand, og de højskolefolk, der virkelig vovede pelsen, kan være på et meget lille sted.

Når folkehøjskolen i dag befinder sig i en krisesituation med svigten- de tilgang af elever, kan en af grundene måske være den, at man hyttede pelsen, da retten blev trampet under fode.

Man søger nu at stive sig af ved at tilsmudse modstandsbevægelsens ledende mænd. En dårlig samvittighed må anses at være den egentlige årsag til den ejendommelige adfærd.

F—k.

Mindegudstjeneste for Hvidsten-folkene

*Materialismen har gode kår i dag,
så få år efter besættelsen, sagde
sognepræsten*

Mindegudstjenesten i Gassum kirke på årsdagen den 28. juni for de otte patrioters henrettelse fra Hvidsten-Spentrup-gruppen formede sig på smukkeste vis. Den lille, venlige landsbykirke var smykket med grønt, og i koret stod æresvagter fra Gestapofangeforeningen i Randers med deres danebrogsfane. — Efter salmerne »Fader milde, lad din ringe nåde« og »Gud skal alting mage«, talte pastor *Knud Baagø-Hansen*, Tvede-Linde, ud fra et ord i Mathæus 4. kapitel, vers 1—11, om Jesus, der faster i ørkenen i 40 dage og nætter og som gentagne gange får besøg af fristeren.

Baagø-Hansen udtalte bl. a.:

— Det er et mærkeligt afsnit i evangeliet. Ingen kan vel høre om fristerens og den ondes magt, uden at få en fornemmelse af, at vi her står overfor noget evigt aktuelt, noget, der siger os noget om de ting

i hverdagen, vi måske ellers har svært ved at forstå. Satan, ham, der hader, og modpolen, Gud, der står over vort menneskeliv og er vor faste borg, når fristeren lokker med materialisme og jordbundethed. Der har hævet sig mange kritiske røster mod den måde, vi i årene efter krigen har løftet den arv, vi fik fra besættelsen og modstandskampen.

To dage, jeg husker

For mig er der to dage, som står så klart. For det første, da jeg som ung student sad i Spentrup kirke — og få dage efter, den 29. juni 1944 — hørte budskabet om at elske vore fjender. Den anden dato er den 5. maj 1945, hvor vi fik så meget, og som vi siden har forvaltet så slet. — Hvad kan grunden nu være? — Vi glemte simpelthen, at fristeren ikke var færdig med sit værk den 5. maj, men blev boende hos os. — Og hvad værre var: Før kunne vi så tydeligt se ham i det rå og plumpe i tiden. Men bagefter kom han til os, listigt forklædt.

Tiden i dag ødelægges af materialisme. Vi er lokket til at tro, at vor livsglæde er så afhængig af gode ydre kår. Hvilken forblændelse, så kort efter en tid, da man forstod, at der var andre og større værdier.

Men gennemsnits-danskeren i dag mener vist, at vi selv er herre over vort liv. Meget af det, der er sket herhjemme siden, ja, vi behøver blot at tage de sidste måneder for at bemærke, hvordan man nu sætter sig til herre over menneskeliv.

Mindehøjtidelighed i Buchenwald

Ca. 900 tidligere Buchenwald-fanger og tidligere modstandsfolk fra Frankrig, Holland, Belgien, Italien, Danmark, Polen, Sovjetunionen, Tjecoslovakiet, Bulgarien, Rumænien, Østrig og Tyskland samledes i år til en mindehøjtidelighed i den tidligere kz-lejr, hvor 56.000 fanger led døden.

Danske modstandsfolk samlet ved mindelunden i Hvidsten.

AFHOLDSHOTELLETGravene 18—20
Telf. 2325 Viborg Telf. 2326**TH. WISSING**Radioforhandler
Gravene 17 Viborg**SKOW & CO. A/S**Kolonial — Grovvarer
Viborg**HERNING—AARHUS
AUTOTRANSPORT**

v/ Brdr. H. & S. Skov. Telefon 680

VARIETE**LANDSBYEN**

Herning

Margarinefabriken

ALFA

Vejen

Andreas Petersen

Møbelhandel Holstebro

Slagtermester**ROSENBERG**

Sønderlandsgade 33 . Holstebro

»OLYMPIA«

v/ L. Christensen

Cykler — Radio
Holstebro . Telf. 363**RHIS & KRISTENSEN****Broderimagasinet**

Østergade 15 Holstebro

Slagtermester J. JENSENNørreport
Holstebro**ARBEJDERNES FÆLLES-
BÅGERI I HOLSTEBRO A/S**

Telefon 589

AULUMHandels- og Landbrugsbank
Aktieselskab**HERNING MEK. VÆVERI**

Aktieselskab

J. ØRUM-PETERSEN**KAROSSEFABRIKKER**

Telefon 975

Herning

Telefon 975

„GENEGA“ MØBLER

NIELS MORTENSEN . HERNING

Skolegade 7

Telefon 966-615

MODEVARER**» H E R A «**

Herning

NIELS LAURIDSEN**TRIKOTAGEFABRIK**

Herning

AKTIESELSKABET**HERNING TRÆLASTHANDEL****HERNING AUTOHANDEL****Folkebanken**

FOR HERNING OG OMEGN

Aktieselskab

A / S VINDERUP BANK**Holstebro Svineslagteri**

Aktieselskab

Neuengamme-lejren er i dag tugthus

Besøg i lejren er således ikke tilladt

Mens Bergen-Belsen lejren og Landsberg er meget vanskelige at finde, fordi ingen vejskilte viser hen til lejrene, kan dette ikke siges om Neuengamme-lejren. Som billedet viser, står der tydeligt og klart, hvad vej man skal køre for at komme derhen.

Følger man vejskiltets anvisning, er man hurtigt henne ved det store teglværk. Det er nu overtaget af firmaet Siporex, der her fremstiller byggemateriale, og da der i dag bygges uendelig meget i Vesttyskland i dag, er der sikkert nok at bestille.

Ud for teglværket er der rejst en rund obelisk til minde om de talrige fanger, der ofrede livet i Neuengamme-lejrens pesthule.

Obelirken er ganske enkel, og ved foden af den står i dag en gammel, vissen krans, der fortæller om en kransenedlægning.

Mange gange tidligere har der været kransenedlægning. Man har taget båndene af og har anbragt dem på et stativ ved foden af obelirken.

Tanken er god nok, men båndene er meget falmede, medtaget som de er af vejr og vind, og de giver stedet et kedeligt, forsømt præg.

Det ville være af langt bedre virkning, om man traf den ordning,

at der til stadighed var en buket friske blomster ved obeliskens fod. Båndene kunne så i stedet opbevares af fangeforeningen f. eks. i Hamborg. Der var også den udvej at foretage en beplantning af stedet rundt omkring obeliskens fod f. eks. med roser. Der kan jo fås roser, der blomstrer hele sommeren igennem.

Selve lejren er i visse henseender som »dengang«. De to store stenblokke står der stadigvæk med deres høje, røde mure. Blokken ud mod cementvejen er en del forfalden. Mange ruder er slået ud, og da de ikke er erstattet med nye, må man gå ud fra, at blokken ikke mere bruges.

Alle træbarakkerne er derimod borte.

Der har flere gange været indbudt til besøg i Neuengamme-lejren. Besøgene har dog været en skuffelse, idet lejren i dag anvendes som tugthus og derfor ikke er åben for gæster.

Ved forudgående aftale med ledelsen vil det dog antagelig være muligt at få tilladelse til at køre ad cementvejen forbi vagttårnet, hvorved man får et ganske klart indtryk af lejren.

Selve det store vagttårn er dog væsentlig ombygget. De kraftige skydeskår er således fjernet.

F-k.

Han huskede de deporterede og deres familie

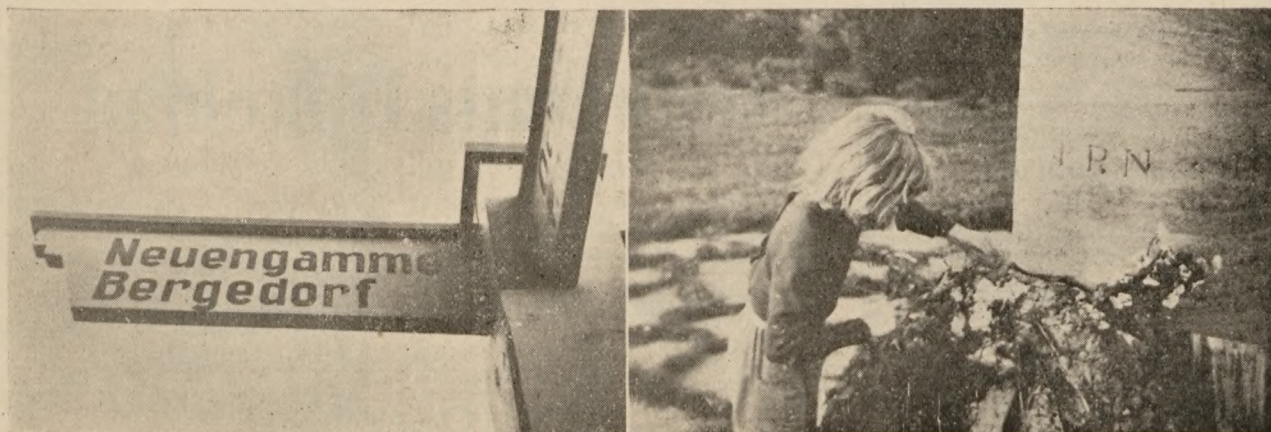
Skolechef *Hvid*, politiskolen, gjorde under besættelsen en stor indsats til gavn for de deporterede politifolk og familierne.

Derfor syntes Buchenwald-klubben, at skolechefen skulle hædres ved afgang, hvorfor formanden og overbetjent *Julsgaard Larsen* og politiassistent *Soltoft* ved besøg på politiskolen overrakte skolechefen en erindringsgave og formanden udtalte:

»Hr. skolechef. Det er os magtpåliggende her på skolechefens sidste dag i embedet her på politiskolen endnu engang at bringe skolechefen vor hjerteligste tak for det store, uselviske arbejde, skolechefen udførte til vor hjælp og gavn i deportationstiden. I den forløbne tid er skolechefens fortjenester ofte omtalt os imellem, og ikke mindst politihustruerne har med taknemmelighed understreget den forståelse, skolechefen udviste for deres daværende problemer.

Medlemmer fra by og land har rettet henvendelse til bestyrelsen for at minde om, at skolechefen ikke måtte glemmes på denne dag, og selv om dette memorandum var unødigt for bestyrelsen, nævner jeg det for at fremhæve, hvor udbredt taknemmelighedsfølelsen over for skolechefen er.

Det er vort oprigtige ønske, at der må tilfalde skolechefen et langt og lykkeligt otium.

Mens vejen til Belsen og Landsberg kz-lejre helt mangler vejskilte, er vejen til Neuengamme tydeligt afmærket. Ved obelirken over de faldne fra Neuengamme er kransene visne, og en lille dansk pige har derfor plukket en buket markblomster, der nu får lov til at live lidt op mellem de visne krans.

**ARBEJDERNES
FÆLLESBAGERI A/S**
Horsens

**R. B. BURCHARDT NIELSEN
& CO. A/S**
Løvenørnsgade. Tlf. 3400. Horsens

HORSENS FOLKEBLAD

AXEL TAUL & CO. A/S
Vejle

A/S VEJLE MÆLKEKOMPAGNI
Vejle

HARALD PETERSEN & SØN
Aktieselskab
Vejle

A./S P. C. NIELSEN
Vejle Mineralvands-Fabrik
Telf. 121 — Vejle — Telf. 205

**HANS JESSENS
MASKINBYGGERI**
Vejle

**DET FORENEDE DAMPSKIBS-
SELSKABS EXPEDITION**
Otto Hansen & Co., Vejle

CONTINENTAL VIN-IMPORT
Vejle

ANDERS BACH A/S
Vejle

TØMRERNES AKTIESELSKAB
Vejle

THISTED & WARRER
Vejle

Handelsbanken i Horsens

Filial af
Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank

Aktieselskabet
Horsens Sølvvarefabrik
Brdr. W. & S. Sørensen

J. Chr. Mikkelsen A/S
Horsens

LANDBOSPAREKASSEN I HORSENS

GARAGEKOMPAGNIET A/S
Aut. G. M. forhandler
Horsens

Købmændenes Indkøbscentral
A/S HOKI — HORSENS

Aktieselskabet
CHR. NIELSENS EFTF.
ARMATURFABRIK
Horsens

Vejle Amts Folkeblad

TH. LISSAU
Jydsk Rullegardinfabrik A/S
Vejle

A/S AUTOGAARDEN
Autoriseret **VOLVO** Forhandler Salg — Reparation — Service
Telf. 238 Enghavevej 30, Vejle Telf. 1738

De sidste breve fra Stalingrad er chokerende

Den sidste tyske flyvemaskine, der slap bort fra det omringede Stalingrad, medbragte 7 sække med post.

Brevene blev straks beslaglagt af Gestapo i den tro, at man havde et enestående propagandamateriale, men gennemgangen af brevene viste noget helt andet.

Stående foran tilintetgørelse afslørede mange af brevskriverne deres had til nazismen og til krigen; og den helteglorie, som Gestapo havde ventet at kunne sætte over ofrene, forbløffede ganske, og brevene blev lagt hen. De er først fundet efter krigen.

Det drejer sig om dybt personlige vidnesbyrd fra mennesker, der véd, at alt er tabt.

★ Repræsentanter for verdens stærkeste militærmagt

Hvad siger de i deres sidste breve? Der foreligger et enestående materiale i den lille bog: »Sidste breve fra Stalingrad«, som er udsendt af Schultz forlag i oversættelse ved kommunelærer Karl Brøcker.

Stående foran dødens tærskel spytter disse soldater rent ud. Vi

Engang var jeg troende og stærk; nu er jeg lille og vantro.

lader dem tale gennem deres egne breve:

».... At måle temperaturer og luftfugtighed, angive skyhøjde og sigtbarhed, det er vor opgave. — Jeg ville gerne have talt stjerner et par årtier endnu; men det bliver der så ikke noget af — nu ....«

».... Man har sagt os, at vi kæmper for Tyskland, men der er ikke mange her, der tror på, at denne meningsløse menneskeofring skulle kunne gavne vort land.«

Til sin Margarete skriver en soldat, der elsker at spille, at det nu er forbi med hans muligheder for at dyrke musik, for »det er sket med

Blot man tror på Gud, har man intet at frygte.

mine hænder, allerede i begyndelsen af december. På den venstre mangle lillefingeren; værre er det, at de tre midterste fingre er frosset væk på den højre. Jeg kan lige holde mit krus med tommelen og lillefingeren. Jeg er temmelig hjælpeløs; først når man mangler fingrene, mærker man, hvor man dog har brug for dem, selv til de mindste ting. Jeg kan allerhøjest skyde med den lille finger. Det er sket med mine hænder. Jeg kan dog ikke skyde hele mit liv, hvis jeg ikke også kan bruges til noget andet. Men det er måske nok til at blive skovfoged? Det er galgenhumor. Jeg skriver det også kun for at berolige mig selv.«

Jeg er dybt rystet og tvivler på alting.

★ Hitler har ladet os i stikken

I et sidste brev til konen derhjemme hedder det: »Jeg blev forfærdet, da jeg så kortet. Vi står ganske alene, uden mulighed for hjælp udefra. Hitler har ladet os i stikken.«

En officer skriver til sin kone: »Sandheden er, at vi befinder os i en fortvivlet kamp og en håbløs situation. Alt her er elendighed: sult, kulde, resignation, tvivl, fortvivlelse og grufuld død .... Jeg er ikke bange, kun bedrøvet over, at jeg ikke kan give noget bedre bevis på min tapperhed end at dø for denne tåbelige, for ikke at sige forbrudelige sag....«

En akademiker er inde på forholdet mellem det heroiske og virkeligheden: »Vi statister i det skinbarlige vanvids store scene? Hvad har vi ud af heldedøden? .... Døden skulle altid være heroisk, rive med; man skulle dø for en stor sag og af overbevisning. Og hvad er det så her, i virkeligheden? Man kreperer, sulter til døde, fryser ihjel .... Folk falder om som fluer, og ingen tager sig af det .... Med maven flænset op ligger de her, overalt. Man skulle dreje en film af det — for at gøre »den skønneste død i verden« komplet umulig .... Jeg vil ikke være med længere; jeg har ikke lyst til at rådne op i en massegrav....«

NIELSEN & SKOV PETERSEN
Aktieselskab
Isenkram en gros
Kolding

BRDR. VOLKERTS FABRIKER
Aktieselskab
Kolding

KOLDING SALATFABRIK
Telefon 1738

DANSK KAFFERISTERI
Aktieselskab
Kolding

JOHS. NØHR
Frugt — Konserver en gros
Kolding

I/S DANA
Sydjyds Iscreamfabrik
Telefon Kolding 1848

HOPPE- & CHRISTENSEN
Telefon 1406
Kolding

**De danske Mejeriers Maskin-
fabrik**
A. m. b. a.
Kolding

JENS JUHLS SAVVÆRK
Kolding

A/S MARIUS MOGENSEN
Kolding

Aktieselskabet
KOLDING KULKOMPAGNI

**HOLSTEBRO OG OMEGNS
SPARE- OG LAANEKASSE**

FA. LINOLEUMSEKSPERTEN
Skovvej 3 . Aarhus . Telf. 3 09 09

SYDJYDSK COLD STORES A/S
Kolding

BERTRAM KNUDSEN & SØN
Saxildhus
Aktieselskab Kolding

S. WINKLERS EFTF. A/S
Kolding

Aktieselskabet
Poul Andersens Tømmerhandel
Holstebro

NOES & KVISTGAARD
Holstebro

FYLDEPENNE-MAGASINET
Nørregade 51 . Holstebro
Nordvestjyllands eneste special-
forretning

THOMSENS BOGTRYKKERI
Holstebro

BOSTON
Jens Sinding
Holstebro

FA. POUL A. LAURITSEN
Holstebro

FLENSBORG LAGER
Holstebro

STEENSTRUP
Holstebro
MAGASIN DU NORD

TIP-TOP
Nørregade 5 Holstebro
Telefon 1704

M. Olesen

Autoriseret FORD-forhandler

Holstebro

Telefon 1700

MARINUS FJELDSTEDS
HERREMAGASIN

Holstebro

Automobilforretningen »VULKAN«

K. KNUDSEN
Aut. General Motors forhandler

Holstebro

Telefon 1100

(Fl. linier)

★ »De var i Hitler-jugend som jeg, men de har alle skreget om hjælp«

En ung nazist har det meget svært: »Jeg er dybt rystet og tvivler på alting,« skriver han og fortsætter: »Engang var jeg troende og stærk; nu er jeg lille og vantro ... Mig kan man ikke bilde ind, at kammeraterne dør med ordene: »Tyskland« eller »Heil Hitler« på læberne. Folk dør her, det lader sig ikke nægte, men det sidste ord gælder deres mor eller dem, de nu holder mest af — eller også råber de bare »Hjælp«. Jeg har allerede set hundreder falde og dø, og mange af dem var fra Hitlerjugend ligesom jeg, men de har allesammen skreget om hjælp, så længe de kunne, eller råbt navnet på en, der alligevel ikke kunne hjælpe dem ... Det er frygteligt, som de tvivler her, og det er beskæmmende at høre ord, som man ikke kan indvende noget imod, fordi kendsgerningerne giver dem ret ... Åh, denne tvivl, denne frygtelige tvivl — om den dog snart måtte være forbi.«

En soldat, der har ligget i Stalingrad i tre måneder, skriver: »Det var så min fjerde krigsjul, men så trist som denne gang har den aldrig været.«

En anden gør op med sin kone, der er troende kristen: »Jeg tror ikke mere på Gud, fordi han har forrådt os. Jeg tror ikke mere. Også du må se at blive færdig med troen.«

Forholdet til den kristne tro er flere inde på, men der er ingen anden, der som han gør Gud ansvarlig for slaget om Stalingrad. Den almindelige placering af ansvaret er hos Hitler, der snart kaldes ved sit navn, snart kaldes blot føreren eller der tales om de ansvarlige i betydning af krigsledelsen.

★ »Vi har 26 skud tilbage«

En soldat skriver til en kammerat af hankøn. De fleste skriver ellers til forældre, til konen eller kæresten, men til vennen hedder det: »Mit batteri har 26 skud tilbage, og vi får ikke mere. Du er jo selv artillerist ..., så nu er du sikkert klar over, hvordan det står til ... Vi .. sidder og kryber sammen nede i en

kælder, putter møblerne (som er krigsbytte) i kakkelovnen, er 26 år og har iøvrigt altid været rigtig godt med, har glædet sig mægtigt til distinktionerne og i sin tid brølet »Heil Hitler« sammen med jer andre — og kan nu selv vælge: krepere eller tage med til Sibirien. Og så er det endda ikke det værste; men man kan blive ude af sig selv af raseri ved at tænke på, at dette sker til fordel for en fuldkommen meningsløs sag. Man lod dem bare komme; 3. batteri har endnu 26 skud ...«

En løjtnant bevarer den militære tone, idet han skriver: »Vi er marcheret ind på kommando, har fyret på kommando, sultet på kommando, dør på kommando ...«

Et af brevene sammenligner, hvad der sker et krigshærgat land og det ikke-krigshærgede. Han véd, at krigstromlen er hård og ubarmhertig og udtrykker et ønske, der ikke gik i opfyldelse: »Vær blot glade for, at krigen raser i fjerne lande og ikke i vor kære tyske fødestavn. Derhen må den aldrig komme, for at ulykken ikke skal blive endnu større. Nej, det må I være rigtig taknemmelige for, takke Vorherre på jeres knæ for.«

★ Man fristes til en sammenligning med breve fra danske modstandsfolk

Ved læsningen af »Sidste breve fra Stalingrad« glider tankerne gang på gang til en anden bog, der også indeholder de sidste breve, nemlig »De sidste timer«. Afskedsbreve fra henrettede modstandsfolk.

De 112 frihedskæmpere, der henrettedes efter tysk krigsret, taler her gennem de sidste ord, de fik lov til at skrive inden de førtes til telefonerne i Ryvangen.

Der er vist kun een lighed mellem de to brevsamlinger, nemlig at de begge er skrevet af unge. De danske har en gennemsnitsalder, vist ikke meget over 25 år. Men hermed opfører også ligheden.

Brevene fra danske modstandsfolk var ikke blot til hjælp og trøst for dem, de var sendt til, men mange andre fik lov til at læse dem og gav trøst og opmuntring. De døde var

Forsiden af den danske bog med de sidste breve.

med deres sidste breve stadig med i kampen og virkede inspirerende på dem, der skulle føre kampen videre.

De er menneskelige dokumenter af rang, ikke litterære kunstværker, der er skrevet med tanke på offentliggørelse.

Beslutsomhed er der over brevene.

Ingen af dem ville angre, at de gik ind i kampen, selv om de er klar over prisen den dag, brevet er skrevet.

De havde kæmpet for alt det, de havde kært, og derfor var døden ikke svær for dem.

»Blot man tror på Gud, har man intet at frygte,« skriver en af dem.

»Danmark vil hurtigt glemme mig,« skriver en ganske ung mand, »men jeg fortryder ikke, hvad jeg har gjort for mit elskede land.«

Kristian Ulrik Hansens sidste ord er uforglemmelige: »Nu går jeg for sidste gang op på bjerget. Først ser jeg ud over det mindernes land, Gud i nåde gav mig i mit liv.

BOSTON

Aalborg

**ARDEN & OMEGNS
SPAREKASSE**
Arden st.

Hesselholt Trævarefabrik A/S
Arden . Telf. 87

Skelund Autoværksted
J. Slejborg . Telf. 78

SKELUND LOKALFORENING
Telefon 7
Skelund st.

**ALS-SKELUND-VISBORG
SOGNES ANDELSKASSE**

ENGELSK HERRE-MAGASIN
Sigurd Madsen
Torvet Hadsund

BERNT HENRIKSEN
Købmand
Terndrup

N. BIRCH & SØN
Auto- & maskinværksted
Telf. Langaa 48

**RICHARD NISSENS
TRÆVAREFABRIK**
Langaa

LANGAA MATERIALHANDEL
Chr. Bjerre
Langaa Telf. 38

VILLY CHRISTENSEN
Blikkenslagermester
Vestergade 13 Hadsund

BACH & ELLGAARD
Aut. G. M. forhandler
Hadsund Telf. 352

A/S BRØDRENE BENDTZEN
(AALBORG TRÆLASTHANDEL)

LANDBOSPAREKASSEN I AALBORG

A/S Havnemøllen

Aalborg

HANS JENSEN A/S
AALBORG

Farso og Omegns Sparekasse

NOVOPAN
Træindustri A/S
Pindstrup

Farso Møbelfabrik
Farso . Telf. 69

Peder Brix
Kød & Pålæg Farso

A/S MORTEN NIELSEN
Nørregade 16—20
Farso . Telf. 14

MARIUS POULSEN
Manufakturhandel
Farso

DANSIN
Aktieselskabet Dansk Serie Industri
Maskinfabrik LANGAA

Brødrene Wistesen

ALS — ØSTJ. — TLF. 92

HUGO DREYER *Als Badehotel - Østjylland*

KNUD THYGESEN

Rutebilejer
ALS — ØSTJYLLAND — TLF. 97

HADSUND TRÆVAREFABRIK

v/ AAGE KJELDEN

Gribende ord

til os i dag

Et skønt land med dal og bakker fagre — der er en kirke, der er et lille dansk bondehjem. Jeg ser jer alle, I store og små, som vandred' i Danmarks rosengård sammen med mig, som ville kæmpe sammen med mig i kærlighed og troskab. Så vender jeg blikket mod det land, som Gud havde bestemt, at jeg skulle se ind i fremtidens og fredens Danmark, som det ligger i Guds vingers skygge. Den nye tid i det nye Danmark.

Så begiver jeg mig ud på min allersidste rejse til landet, »hvor issen ej gråner, hvor fuglen ej dør, hvor lykken er skinnende klar, men ej skør.«

Men I, der skal vandre ud i landet — det nye Danmark — bøj knæ i solopgangen og bed til ham, som

er i himlene, at han vil velsigne denne lille plet på jorden, at han vil velsigne korsets tegn i blodets flammelse.

Kaj Munk er gået — så mange andre er gået — nu er vi otte, der følges ad samme vej — med det dybe ord fra Nazareth i mindet.

Gud i vold, Kristian.

Ganske vist er Kristian Ulrik Hansens breve højdepunkterne i de danske breve, men der er dog flere, der når op ved siden af dem.

I brevene fra Stalingrad leder man forgæves efter et brev fra et menneske, der er lykkeligt, fordi han har kæmpet for noget, der var værd at kæmpe for.

De to bøger er ikke blot breve. De er tidsdokumenter. De er menneskelige dokumenter, der taler hjerteskerende om to vidt forskellige verdener.

F—k.

De danske flygtninge
i Sverige II

Den svenske flygtningepolitik

I denne artikel om de danske flygtninge i Sverige i besættelses-tiden fortæller redaktør Per Møller om det principielle grundlag for den svenske flygtningepolitik, om nogle af de omtålelige problemer, der opstod, og om den stilling, de danske myndigheder i Sverige indtog.

Menneskelig medfølelse og ønsket om at hjælpe en brøder, der var i nød, var grundlaget for den svenske indstilling til de danske flygtninge. Men efterhånden som strømmen af flygtninge svulmede op, således at tallet på danskere, der søgte sikkerhed i Sverige, nåede op på 18.000, rejste der sig store og indviklede problemer af politisk, social og økonomisk karakter. For at klare dem måtte der udformes faste og klare principper for de svenske myndigheders handling overfor flygtningene. Det blev den daværende socialminister Gustav Möller, der fik ansvaret

for udformningen af denne flygtningepolitik. I sommeren 1944 holdt han en radiotale, hvori han trak linierne op, og en række af de efterfølgende oplysninger er hentet fra denne redegørelse.

★ De ikke-ønskede udlændinge

Lige fra krigsudbruddet handlede Sverige i overensstemmelse med asylrets-princippet, hvorefter man gav politiske flygtninge adgang til at opholde sig i landet. For at hindre, at ikke-ønskede udlændinge søgte at komme ind i landet uden pas og vi-

sering under dække af, at de var politiske flygtninge, gav loven dog det svenske politi mulighed for at afvise udlændinge, når de kom til den svenske grænse. Denne adgang til afvisning af flygtninge blev i begyndelsen af krigen brugt i en del tilfælde, hvor de pågældende udlændinge ikke på overbevisende måde kunne godtgøre, at de var flygtet fra deres land af politiske årsager. Også en del flygtninge, der kom til Sverige fra Danmark i tiden efter den 9. april 1940, blev afvist, det vil sige sendt tilbage med en af færgerne. Efterhånden som tiden gik, praktiserede man reglen om afvisning på en mere elastisk måde, og i de sidste par krigsår havde det svenske politi ikke længer nogen ret til at afvise en udlænding, som erklærede, at han var politisk flygtning. Det blev i stedet for socialstyrelsen og senere et særligt organ »Utlänningskommissionen«, som skulle afgøre, hvorvidt en flygtning burde afvises eller ej, men i det tidsrum, hvor det danske flygtningeproblem var aktuelt, skete det kun to eller tre gange,

De havde som oftest kun en tøjbylt med sig.

**HANDELS
TRYKKERIET**

Aalborg

**CEMENTARBEJDERNES
FAGFORENING**

Kjellerupsgade 12 Aalborg

H. RIEKEHR & SØN

Aalborg

**FALCKS REDNINGSKORPS
A/S**

Aalborg

**KJELLERUP VÆGT- OG
MASKINFABRIK A/S**

Kjellerup Telf. 124

**O. GRAND
Anebjerg Teglværk**

Laven Telf. 6

HVALPSUND MEJERI
P. Chr. Jørgensen

KJELD KOFOD
landsretssagfører
Terndrup

A. P. JENSEN
Smede- & maskinforretning
Kongerslev

ESPHAVNS FISKEEXPORT
Telefon 73 Hvalpsund

A/S MERCUR
Havndal

**BRÆDSTRUP ANDELS-
MEJERI**
Telefon 41 Brædstrup

Slagtermester **Egon Jensen**
Hvalpsund

JENSEN & JULSEN
Horsens

Dansk
DURISOL
a. m. b. a.
Nørresundby

HEDE NIELSENS FABRIKER A/S

HORSENS

A. RIIS
Aktieselskab
Telf. 6100 (3 lin.)
Nørresundby

Då gensyn i
KINO

HORSENS

L. GREGERSEN
vognmand

Telefon 1103 Nørresundby

HORSENS JERN- OG STAALFORRETNING A/S

at der blev truffet beslutning om afvisning af en flygtning. Der var her tale om folk, som udelukkende var flygtet, fordi de eftersøgte af det danske politi for ikke-politiske forbrydelser. Reglen var, at den udlænding, som angav politisk forfølgelse som årsag til, at han var søgt til Sverige, fik lov at blive. Man godkendte således ganske simpelt flygtningenes egne oplysninger. Når en udlænding var blevet anerkendt som politisk flygtning, kunne han føle sig sikker mod foranstaltninger som inddragning af pas og udvisning af landet. Sådanne forholdsregler greb de svenske myndigheder aldrig til, da man ikke ville udvise en flygtning til et land, hvor han ikke var sikker overfor politisk forfølgelse.

★ Spioner og Quislinger

Lige fra krigens begyndelse var man i Sverige klar over, at udlændinge, som opholdt sig i landet, ville organisere en efterretningsvirksomhed mod fremmede magter og eventuelt også mod Sverige. Efterhånden som krigen gik, blev Stockholm da også et af de vigtigste europæiske spioncentre, og det kunne heller ikke undgås, at spioner i fremmede magters tjeneste kom ind i landet under flygtningemaske. Der blev derfor truffet forskellige foranstaltninger med det formål at begrænse udlændingenes bevægelsesfrihed og øge kontrollen med deres færden. Der oprettedes blandt andet nogle interneringslejre for politiske flygtninge, som ansås for farlige eller som havde opført sig på en sådan måde, at man fra svensk side ikke mente det forsvarligt at lade dem beholde deres bevægelsesfrihed. Det var kun et forsvindende lille antal danskere, der for en kortere tid anbragtes i disse lejre. Imidlertid kunne det ikke undgås, at der af og til arrestere-

des danske flygtninge, som for allieret regning havde spioneret mod tyskerne.

Det viste sig efterhånden nødvendigt at oprette interneringslejre også for andre kategorier af flygtninge, således en lejr for stærkt kriminelt belastede flygtninge, en lejr for psykopater og sindssyge og en lejr for quislinger, schalburgfolk og lignende typer.

De danskere, som blev anbragt i quislinge-lejren, havde naturligvis meget travlt med at bedyre, at de fortrød deres tidligere tjeneste i frikorps »Danmark«, Schalburgkorpset eller hvor de nu havde stillet sig til besættelsesmagtens rådighed. For at underbygge tilliden til deres påståede sindelagsændring ophængte de billeder af kong Christian og af Churchill på væggene i samlingsstuerne, og flere gange om dagen hørte de nyhedsudsendelserne fra London. Det danske gesandtskab og flygtningkontoret holdt sig jævnligt underrettet om, hvem der blev hensat i denne lejr, som stod under svensk politikontrol. Den daværende chef for flygtningkontoret, professor, dr. jur. Stephan Hurwitz, aflagde en gang besøg i lejren og beså forholdene samt talte med de fleste af de danske internerede. Professor Hurwitz fik det indtryk, at »flertallet af de internerede danskere oprigtigt angrede deres tidligere virksomhed i tysk tjeneste«. Deres store ønske var at rehabiliteres sig gennem dansk militærtjeneste i de såkaldte politiforlægninger eller på anden måde. Der var naturligvis ikke tale om at efterkomme ønsker af denne art.

★ Internerede frihedskæmpere

Udover de her nævnte særlige grupper af flygtninge var der enkel-

te, som blev hensat i Kalmar fængsel. Blandt de danske flygtninge var der her tale om sabotører eller frihedskæmpere, som havde menneskeliv på samvittigheden. Fængslingen af disse danske flygtninge gav anledning til, at visse svenske blade rettede stærke angreb på regeringen, som blev beskyldt for ikke at vise tilstrækkelig forståelse for vilkårene for kampen i Danmark.

I en udtalelse til bladet »Danskeren« i foråret 1944 gjorde justitsminister Bergquist rede for den svenske regerings syn på dette spørgsmål. »Vi ønsker at have dem (de sabotører, der erkender, at de har dræbt andre mennesker) under observation i en kortere tid«, sagde den svenske justitsminister. »Vi anser, at det er i såvel danskernes som svenskernes interesse, at der her udøves en særlig kontrol. Blandt sabotørerne findes jo forskellige kategorier af mennesker, og selvom vi er klar over, at de normalt handler ud fra patriotiske motiver, kan vi ikke se bort fra det forhold, at de ofte har vænnet sig til en vis lovløshed. Vi mener det derfor nødvendigt at sikre os imod, at en uheldig mentalitet vinder indpas her i landet gennem flygtninge, hvis retsbevidsthed måske er blevet forrykket. Ingen bryder sig jo om, at der begås voldshandlinger i vort land. Det er som nævnt kun i en kortere periode, vi ønsker at have de pågældende folk under observation. I reglen vil een à to måneder være tilstrækkeligt, og hvis det så viser sig, at de opfører sig godt og synes at have en sund indstilling til samfundsproblemerne, slipper vi dem ud i friheden, og gennem »arbetsförmedlingen« sørger vi for, at de får beskæftigelse. Lederen af fængslet i Kalmar har de bedste forudsætninger

STENCO A/S
BETONCO A/S

Odense

IMPORTKOMPAGNIET I/S

Odense

GUG - KJELSENS EFTF.
FYLDEPENNE
MAGASINET

v/ N. Brogaard

Odense

GRAABRØDRE
FARVEHANDEL

Odense

ODENSE VÆGTFABRIK

Pantheonsgade 3

Telefon 191

HOLGER CHRISTIANSEN

Nørregade 11

Telefon Odense 598

N. J. N. KJÆRGAARD

sagfører, cand. jur. & theol.

Odense

CARL NIELSEN'S

Bogbinderi &

Protokolfabrik

Odense

LE KLINT A/S

Odense

Gluten Flour

Munke Mølle

AKTIESELSKAB

ODENSE

HOLBECKS
FAJANCE FORRETNING

AKTIESELSKAB

ODENSE

for at vurdere de folk, der kommer under observation. Under opholdet i fængslet anbringes sabotørerne i den særlige afdeling for udlændinge, og de har det her så frit som overhovedet muligt, og man har i vid udstrækning lettet på tvangsformerne. Efter at have været en kort tid i selve fængslet bliver de overflyttet til fængslets friluftsløj, der ligger et halvt hundrede kilometer fra Kalmar.»

★ Nogle sabotører blev interneret

Om behandlingen af de sabotører, der ikke erkendte, at de havde drab på samvittigheden, udtalte den svenske justitsminister, at dem var der ingen, der ville berøve friheden. »Regeringen anser sabotage for en politisk forbrydelse, og derfor går vore bestræbelser ud på at ordne det så godt som muligt for såvel flygtede sabotører som andre flygtninge.«

Ved en senere lejlighed fremkom de her gengivne synspunkter i en officios artikel i den svenske presse, og det oplystes, at professor Hurwitz havde haft lejlighed til at drøfte de syv tilfælde, der den gang forelå, med justitsministeren, og at han »derefter i samtlige tilfælde har indrømmet foranstaltningernes berettigelse«. I anledning af denne avisartikel præciserede professor Hurwitz sit standpunkt i følgende indlæg: »Som chef for det danske flygtningekontor har jeg i forhandlinger med de svenske myndigheder set det som en af mine opgaver at virke hen til, at frihedsberøvende foranstaltninger overfor danske flygtninge får det snævrere muligt omfang. Hvad særlig angår danske sabotører og andre deltagere i den danske frihedskamp har det været det selvfølgeligste standpunkt fra min ligesom fra an-

den dansk side i Sverige, at disse flygtninge må betragtes som danske frivillige og ikke under nogen form som kriminelle lovovertrædere. Dette synspunkt har principielt mødt fuld forståelse, og der er i almindelighed ikke tale om nogen diskriminerende behandling af danske sabotører. De undtagelsestilfælde, hvortil der sigtes, har — ifølge de oplysninger, som justitsministeren har været så venlig at give mig — alle haft karakteren af observationstilfælde, hvor særlige omstændigheder har måttet vække tvivl om, hvorvidt man stod overfor personer, hvis handlinger var udsprunget af normale politiske motiver. Tre af de syv fængslede personer er nu efter nærmere undersøgelse blevet frigivet, og dette er sket, efter at indstilling herom har fundet sted fra dansk side.«

Mens der således i Sverige forekom en meningsudveksling om berettigelsen af forholdsreglerne overfor den gruppe af flygtninge, der havde dræbt tyskere eller stikkere, var der ingen diskussion om de skridt, regeringen tog overfor danske landsforrædere, der kom til Sverige. Det forekom både regeringen og offentligheden naturligt, at man ikke betragtede disse folk som politiske flygtninge, og den tanke var nærliggende, at de burde sendes tilbage til det land, hvorfra de kom. Når man ikke gjorde det, var det blandt andet ud fra den betragtning, at de pågældende folk ofte var kommet til Sverige med det direkte formål at spionere blandt de virkelige flygtninge, bære sig ind iblandt dem, skaffe sig oplysninger om navne og adresser og afgive rapport til Gestapo, hvorved det ville blive nemmere for det tyske politi at udøve repressalier mod pårørende

Flere gange om dagen hørte de nyhedsudsendelserne fra London, og venner, som var blevet tilbage i hjemlandet. Det lader sig heller ikke nægte, at enkelte frihedskæmpere var lovlig åbenmundede om deres illegale arbejde, således at det af hensyn til gruppekammerater og hjælpere i Danmark var nødvendigt at isolere tyskernes spioner.

Af danske flygtninge blev der ialt interneret omkring 300. Den overvejende del af disse var frikorpsfolk og andre aktive nazister. Den næststørste gruppe af internerede danskere var folk, der var stærkt kriminelt belastede.

★ Langt de fleste havde fuld bevægelsesfrihed

For de danske flygtninge, der ikke hørte hjemme i nogen af de særlige kategorier, der er nævnt i det foranstående, bestod der ingen begrænsning i deres bevægelsesfrihed, udover at de ikke måtte færdes i de områder af Sverige, der af militære årsager var spærret for udlændinge, og at de af hensyn til bolignoden skulle have særlig tilladelse til at tage ophold i Malmö, Göteborg og Stockholm. Det var dog ikke syndeligt vanskeligt at opnå en sådan tilladelse. I denne såvel som i andre

HENRY GROSS
Assens

K. SØRENSEN
v/ Jølver Rasmussen
Trikotage & skotøj
Assens

A/S ASSENSKORN
Assens

Maskinfabrikken »Flemløse«
Otto Pedersen
Tlf. Glamsbjerg 60, Flemløse st.

**BANKEN FOR RINGE
OG OMEGN**
(Aktieselskab)

Maskinfabriken »ARGOS«
v/ Th. Jørgensen
Havnen, Faaborg. Telf. 489

**SYDFYNS KORN &
FODERSTOFFORRETNING A/S**
Faaborg

BENJAMIN LEVIN
Faaborg

JENS JENSEN & SØN
Isenkram - Glas - Porcelæn
Udstyr - Barnevogne
Telefon 54 Faaborg

NIELS ISAKSEN
Faaborg

Vends m. fl. Herreders
Landbo-, Spare- og Laanekasse
Nørre Aaby

HVENEGAARD
Vejstrup

Tommerup Træindustri
v/ S. Husted Christensen

**Samsø Korn- og Foderstof-
forretning**
A. Heegaard Hansen A/S
Ballen pr. Kolby

MIDTFYNS JERNSTØBERI

Aktieselskab
Ringø

J. J. LARSEN A/S

FAABORG

FAABORG ANDELS - SVINESLAGTERI

R. Andersen & Sønner

„GRAND“ NØRRE-AABY

MARGARINEFABRIKEN

DANA

Nr. Aaby st.

Aktieselskabet

TOMMERUP TEGLVÆRK

Aktieselskabet

SAMSØ BANK

Tranebjerg

SAMSØ SPARE- OG LAANEKASSE

Tranebjerg

**Støt
vore
annoncører**

sammenhæng mødte de danske flygtninge et ægte og udbredt ønske hos de svenske myndigheder om at hjælpe. Norske flygtninge, der var kommet til Sverige før eftersommeren 1943, erklærede ofte, at forholdet mellem flygtningene og embedsmændene forbedredes kendeligt efter ankomsten af de mange danske flygtninge. Hvis iagttagelsen var rigtig, og hvis man derfor kan drage den slutning, at danske flygtninge gennemgående var mere populære end flygtninge fra andre lande, herunder Norge, skal forklaringen måske søges i den omstændighed, at det danske gemyt er overvejende blidt, mens det norske til tider kan være stejlt. Muligt er det også, at den politiske baggrund giver forklaringen. I Norge herskede der som bekendt adskillig bitterhed over de svenske indrømmelser til tyskerne (transitering af tyske soldater o. lign.), og denne bitterhed foranledigede i en række tilfælde norske flygtninge til at kritisere Sverige, hvilket kunne fremkalde krænkede følelser hos svenskerne. De danske flygtninge kom i så henseende mere »ubelastede« til Sverige, og de politisk betonedede gnidninger var ikke så dybtgående.

★ Det danske gesandtskab

Ved siden af svensk gæstfrihed og hjælpsomhed var der en ting, der spillede en afgørende rolle for flygtningene og deres hele tilværelse i Sverige. Det var den holdning, som den danske gesandt i Stockholm, kammerherre J. C. W. Kruse, og hele gesandtskabet havde indtaget overfor den situation, der opstod i Danmark den 29. august. Den 1. december udsendte gesandtskabet en officiel erklæring, hvori man fastslog, at eftersom kong Christian var forhindret i at udøve sine forfatnings-

mæssige funktioner og den danske regering var ophørt at fungere, betragtede gesandtskabet sig som »fritstillet ved udøvelsen af sine embedspligter og ved varetagelsen af danske interesser i Sverige«. Erklæringen omfattede kammerherre Kruse, legationsråd Torp-Pedersen, legationssekretær Hessellund-Jensen og handelsattaché Folmer Hansen.

Det samlede gesandtskabs beslutning om at betragte sig som frit stillet skabte grundlag for hele hjælpearbejdet blandt flygtningene, idet man blev i stand til at yde flygtningene al tænkelig bistand og støtte uden at være i mindste måde hæmmet af den omstændighed, at centraladministrationen i Danmark arbejdede under de vilkår, som var skabt af de tyske indgreb overfor konge, regering og rigsdag.

★ Eksistens-problemet

Det var et grundlæggende princip i den svenske flygtningepolitik, at flygtningene i størst mulig udstrækning skulle have lejlighed til selv at bidrage til deres underhold. Bestræbelserne gik derfor ud på at skaffe dem beskæftigelse, og takket være det store svenske behov for arbejdskraft gik det stort set udmærket med at skaffe flygtningene arbejde og eksistensmidler. Den svenske socialminister Gustav Möller udtalte hen mod krigens slutning: »Flygtningenes arbejdsindsats har været til stor gavn for vort land i en kritisk tid.«

Trods alt var det alligevel ikke muligt for de danske flygtninge at klare alle eksistens-problemer ved hjælp af egen indtjening. Især i den første tid efter deres ankomst havde de brug for hjælp. De ejede ofte kun det tøj, de havde haft på under flugten, og i mange tilfælde var det blevet hårdt medtaget under over-

farten på snavsede fiskerfartøjer eller på både, der var så små, at Øresunds saltvand gang på gang havde slået ind over rælingen. Om hovedparten af flygtningene gjaldt det, at de kun havde været i stand til at få en ubetydelig smule bagage med sig. Når de var sat i land på stranden eller i en svensk havn, havde de som oftest kun en tøjbylt eller en lille kuffert med sig. Det var alt, hvad de ejede. Kun et lille mindretal havde fået nævneværdigt penge med sig, blandt andet fordi der en overgang i efteråret 1943 gik det rygte i Danmark, at danske penge ikke kunne veksles i Sverige undtagen på den sorte børs, hvor de næsten intet var værd. Endvidere havde omkostningerne ved overfarten i stor udstrækning tæret på flygtningenes likvide midler. Dette var især tilfældet i september og oktober 1943, da flygtningestrømmen var på sit højeste. Der forelå således den gang et meget stort behov for hjælp. Tusinder af flygtninge skulle have mad, tøj og et sted at bo, indtil deres tilværelse kunne komme ind i faste rammer.

En opgave af denne art løses normalt ikke effektivt og hurtigt af officielle myndigheder. Bureauter har altid svært ved at improvisere, fordi de nu en gang med god grund er bange for »konsekvenserne«. Det må dog fastslås, at de svenske embedsmænd, der kom i berøring med opgaven, viste en handlekraft og en smidighed, som gjorde dem megen ære, og som var af umådelig værdi for flygtningene. Viljen til at hjælpe overvandt omtrent alle vanskeligheder. Den støtte og bistand, som de enkelte flygtninge og gesandtskabet modtog fra svenske institutioner, organisationer og private, havde et betydeligt

PETERSEN & HANSEN
Svendborg

HANSEN & COMP. A/S
Det gamle vinfirma
Anno 1880
Svendborg

SVENDBORG
DAMPVASKERI

A/S L. LANGE & CO.
SVENDBORG JERNSTØBERI

SVENDBORG BADSTUE
& SVØMMEHAL

HANS KNUDSEN's
Jern- & stålforretning A/S
Svendborg

FYENS ANDELS-FODER-
STOFFORRETNING
A. m. b. a.
Svendborg

E. W. v. d. HUDE & SØN
Edsv. skibsmæglere og befragtere
Svendborg

K. RASMUSSEN
cigarhandler
Møllergade 10 . Tlf. 918
Svendborg

N. DUE PETERSEN & KRYGER
Tlf. 118   Ingeniører   Tlf. 118
Svendborg

LØVE APOTEKET
Torvet - Svendborg - J. A. Lassen
Tlf. 62 & 68
Forbindsstoffer - Sygeplejeart.

AAGE FRIIS
SVENDBORG

KULKRANEN

SVENDBORG

A/S SVENDBORG SKIBSVÆRFT

H. J. Krøyers Enke
Træløst — Isenkram — Bygningsartikler
Svendborg

SPAREKASSEN
FOR SVENDBORG OG OMEGN

HARALD HALBERG
Cigar- & tobaksfabrik
Svendborg

AXEL BROCH A/S
Svendborg . Tlf. 435
Svendborg

A/S BOGENSE BANK

Spare- og Laanekassen for Bogense og Omegn

ASSENS TOBAKSFABRIK

Alex. Gundersen
Assens

R. GROSS JUN.
ASSENS Telf. 575-423

Einar Ellekjær — Assens

HANS LAUSEN A/S
Assens

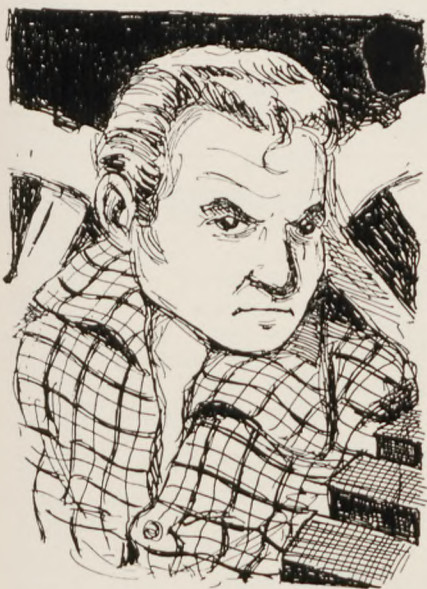
GLAMSBJERG EMBALLAGEFABRIK
v/ EDV. CHRISTENSEN
Glamsbjerg

GLAMSBJERG *Trævarefabrik og Savværk A/S*

omfang. Gesandtskabet modtog således spontant gaver på 300.000 kroner til flygtningshjælp i de bevægede uger, da flygtningene ankom i tusindvis. Hertil kom, at kammerherre Kruse en dag blev kaldt til den svenske regering, hvor man sagde: »Vil De ikke låne 5 millioner til at klare nogle af opgaverne i forbindelse med de danske flygtninge?« Tilbudet blev modtaget, og senere fulgte nye lån, så beløbet til slut blev mere end ti-doblet. Således dækkedes hjælpebehovet, uanset hvor stort det var og uanset hvor pludseligt det meldte sig.

For flygtningene var det selvsagt det afgørende, at de havde reddet sig i sikkerhed i det neutrale Sverige, men det var også af afgørende betydning, at det gæstfri og hjælpsomme Sverige sikrede flygtningene en menneskeværdig tilværelse befriet for nød.

Ungdomskriminalitet og industrialisering går ofte hånd i hånd

FN. har som resultat af en undersøgelse kunnet fastslå en nøje forbindelse mellem industrialisering og ungdomskriminalitet. Mange steder

i de underudviklede lande har man konstateret, at ungdomskriminaliteten er gået hurtigere i vejret end befolkningstallet. Den stigende kriminalitet blandt de yngre årgange kan således ikke udelukkende forklares med det øgede antal unge. Selv i lande, der regnes blandt verdens højest udviklede, viser ungdomskriminaliteten i flere tilfælde en foruroligende tendens. Således har børneværnsmyndighederne i USA. konstateret, at mens det antal tilfælde af ungdomskriminalitet, som disse myndigheder havde til behandling i 1948, ialt drejede sig om 300.000,, var det fem år senere — i 1953 — steget til 435.000.

Undersøgelsernes tal viser tydeligt, at industrialiseringen har haft en stimulerende indflydelse på ungdomskriminaliteten. Man bør derfor sideløbende med industrialiseringsarbejdet indføre forebyggende sociale foranstaltninger, understreges det i rapporten. Problemet er som helhed alvorligere i de store industrilande, og den høje gennemsnitslevestandard i disse lande synes ikke at have nogen større betydning, når det gælder at hindre kriminaliteten blandt de unge.

Rapporten gennemgår mulighederne for at modvirke den farlige udvikling. Familielivet bør på alle måder beskyttes, og hvor båndene mellem familiemedlemmerne er revet i stykker, bør nye sociale institutioner træde i familiens sted med støtte og vejledning for de unge. Der hviler et betydeligt ansvar på skolerne, som bør kunne øve en mere afgørende indsats på dette område. Bl. a. er det af stor betydning for det forebyggende arbejde, at forbryderiske anlæg opdages i tide, og netop her er der gode muligheder i skolen.

70 år

Grosserer P. M. Daell, formanden for frihedsfonden, fyldte 70 år den 14. juli.

Daell er af fødsel og uddannelse jøde, født i Humlum og uddannet i manufakturbranchen i Jylland.

Han har ved enestående dygtighed og sejt, jysk energi ført sin virksomhed frem til en førende

stilling blandt landets stormagasinere.

Under den anden verdenskrig og besættelsen var grosserer Daell genstand for voldsomme angreb fra nazistisk side. Ikke mindst fra smudsbladet »Kamptegnet« førtes en hetzkampagne mod ham. Men hverken trusler eller mistænkeliggørelse ængstede ham eller fik ham til at vige fra standpunkter, han én gang havde taget. Han var gennem hele besættelsen modstandsbevægelsen en god mand, og han er i dag formand for Frihedsfonden og Frihedsfondens kollegieråd.

Tak til de illegale danske kvinder.

Jeg synes, at vi mandlige tidligere kz-lejrfanger skylder vore danske kvindelige medfanger fra besættelsens onde år en oprigtig og hjertelig tak for deres indsats — meget store indsats —, som også kostede flere af dem deres frihed ved kortere eller længere ophold i de forskellige tyske fangelejre eller tyske afdelinger af fængsler her i Danmark.

Den danske kvinde, der dengang deltog i frihedskampen på forskellige måder, bør ikke glemmes, når Danmarks historie fra den tid engang skal skrives — selvom jeg ikke tror, at den historie bliver ret lang — måske højst kun en tre, fire linier, — intet tyder nemlig i dag på, at den bliver meget længere.

Den danske modstandskvinde bør ubetinget nævnes i denne beretning til sin tid, hvor kort beretningen end bliver, for det fortjener hun i alderhøjeste grad.

Jeg traf selv i Frøslev flere af disse kvinder, og andre har siddet i den tyske afdeling af Vestre Fængsel.

Alle fortjener de at nævnes med hæder for deres indsats, som gode danske kammerater og landsmænd i en ond tid, hvor de ved stort personligt mod viste, at de også kunne — og ville gøre et stykke godt nationalt arbejde for Danmarks befrielse.

WILLADS JENSEN,
Ing. Boulevard 14, Aarhus.

Forsidebilledet:

Utzon Francks kæreste kunstværk

Et af nu afdøde professor Utzon Francks kæreste kunstværker har fundet sin endelige plads på 4. Maj Kollegiet i Aalborg. Det er et stort bronzerelief, der er anbragt på kollegiets væg ud mod Hasserisgade. I relieffet har kunstneren ladet sig inspirere af David og Goliath-motivet og har skabt den unge, dristige knøs, som med et to-hånds-sværd kløver havedet på den germanske landsknægt.

Kunstneren Carlo Wognsen, en af vore gamle kammerater fra Kong Hans Gades Arrest, Vestre Fængsel og Frøslev, har lavet denne tegning af Utzon Francks tankevækkende relief. Det er i Aalborg opsat på en marmorplade, og under det læses følgende linier, der er forfattet af lektor Erik Sonne:

Thi det er livets lov,
at uret skal for ret ej gælde.
Det stærke hjerte vil tilsidst den fælde.

Ny ILO-konvention mod tvangsarbejde under forberedelse

Over 800 delegerede, rådgivere og observatører fra 73 medlemslande og 9 territorier deltog i den nu afsluttede tre ugers konference, som Den internationale Arbejdsorganisation, ILO, har holdt i Geneve. — Konferencen vedtog enstemmigt at lade udarbejde en ny international konvention, der forbyder tvangsarbejde, koncentrationslejre og deportering af nationale mindretal. — Forslaget blev allerede nu sat på dagsordenen for Den internationale Arbejdsorganisations konference næste år. Her ventes konventionen endelig vedtaget.

Ligeledes enstemmigt vedtoges en resolution om det aktuelle problem: automatisering. I resolutionen hedder det, at der i god tid og af arbejdere og arbejdsgivere i fællesskab bør tages forholdsregler, der kan forhindre eller væsentligt indskrænke de sociale og menneskelige konsekvenser, der kan forudses som følge af de tekniske fremskridt. I resolutionen fremhæves også de goder, som automatiseringen vil kunne medføre i form af højere produktion, forbedret økonomi og højere levestandard.

Hollandsk miniatureby hædrer Dachau-langes minde

En mægtig turistattraktion er skabt

Madurodam er det ejendommelige navn på en lille by mellem Haag og Scheveningen. Det ejendommelige navn har sin egen historie. Byen er nemlig opkaldt efter en af Hollands tidligere kz-fanger. Han døde i Dachau, men efter sin død er han belønnet med det hollandske Victoriakors for fortjenstfuld indsats som løjtnant ved husarerne. Hans fulde navn var Georg Maduro.

I miniaturebyen er der rigtige gader, modeller af alle berømte hollandske huse, og om aftenen oplyses det altsammen af ikke færre end 16.000 elektriske lamper.

Byen er blevet en mægtig turistattraktion, idet 2 millioner allerede har set den. Alene i år er man helt oppe på et besøgstal på 300.000.

Byens fornemste opgave er at skaffe penge til det hollandske satorium for studenter, samt at skaffe penge til de studenter, der er eller har været ramt af tuberkulose.

George Maduro var selv student ved Leidens universitet.

Forfremmelse

Regionsleder og oberstløjtnant i hjemmeværnet C. G. Bartholdy, (tidligere Frøslev), leder af hjemmeværnsregion 3, er udnævnt til oberst i hjemmeværnet fra 1. august.

Feriehjemmet på Kegnæs benyttes meget

Kammeraternes Hjælpefonds feriehem på Kegnæs i Sønderjylland er i år mere optaget end tidligere år, idet der i år bliver tale om en belægning på 588 personferiedage.

K. H. overtog feriehemmet i 1951. Det første år, altså i 1952, var belægningen 526 personferiedage, 1953 — 554, 1954 — 521 og 1955 — 541.

Der er således tale om en samlet udnyttelse på 2756 personferiedage.

To nye riddere af Danebrog

Formanden for Kammeraternes Hjælpefond, konsul Kaj V. Dahl, Horsens, samt fondens kasserer, statsautoriseret revisor H. C. Steen Hansen, er begge den 10. juli udnævnt til riddere af Danebrog.

INDHOLD:

	Side
Hilsen til 29. august	159
Fangehenvendelser til regeringen	161
Erstatningskravet til Tyskland er af politisk art.	163
Brentano har hovedpine.	165
Minister Ditleff offer for frygtelig trafikulykke	171
Dilettant agerer sagkyndig	173
Neuengammelejren i dag tugthus	177
De sidste breve fra Stalin-grad chokerer	179
Den svenske flygningepolitik	183